

**Zes eeuwen verering van
ONZE LIEVE VROUW VAN ZEVEN WEEËN
in een wijkkapel te
Denderhoutem
1427 – 2012**

Luc POTS
Heemkundige Kring Haaltert
D/3136/2012/2

Inhoud

De donkere Middeleeuwen	3
De veertiende eeuw	3
De vijftiende eeuw	8
De zestiende eeuw	9
De zeventiende eeuw	12
De achttiende eeuw	19
De negentiende eeuw	21
De twintigste eeuw	23
“Herinneringen”	29
De éérentwintigste eeuw	43
<i>Bijlage</i>	
<i>Het Rozenhoedje van Onze Lieve Vrouw van VII Smarten</i>	52

De donkere Middeleeuwen

De Middeleeuwen werden beheerst door het geloof en de kerk. De ontelbare kerken, kapellen en kloosters getuigen van de zeer vrome instelling van de middeleeuwse gelovigen en van hun sterke gerichtheid op het hiernamaals. De kerk was niet weg te denken uit het dagelijkse leven. De positie van de geestelijken (bisschoppen, priesters) verschilde in praktijk niet veel van die van de wereldlijke heersers. Kerken en kloosters hadden vele bezittingen (o.a. grond), die meestal waren verkregen door schenking.

In het jaar 1225 kwam Haaltert onder graaf Ferdinand van Vlaanderen, alias Ferraud van Portugal. Omstreeks 1226 gaf hij Haaltert in leen aan Michel van Boelare, die hiervoor jaarlijks 200 pond parisis betaalde.

De schoonzuster van voornoemde Ferdinand, Margareta van Konstantinopel, was op tienjarige leeftijd gehuwd met Burchard van Avesne, een Henegouws ridder, waarvan later bleek dat hij reeds subdiaken was gewijd. Na de gedwongen scheiding trouwde Margareta met Willem van Dampierre, een Franse edelman, stalmeester van de graven van Champagne. Deze verwekte bij haar vijf kinderen, waaronder de ons bekende Gwijde van Dampierre, gehuwd met Rosa van Luxemburg. De derde zoon uit dit huwelijk was Hendrick van Vlaanderen, heer van Ninove en Herlinckhove, baanderheer van het Land van Rotselaar.

Door bemiddeling van zijn neef Jan, hertog van Brabant, kocht hij het **Land van Rotselaar**, waartoe Haaltert, Denderhoutem en Heldergerm behoorden, af van Jan van Boelaere voor 450 pond oude groten Tournois.

De parochies binnen dit Land van Rotselaar, Haaltert, Kerksken, Denderhoutem, Heldergerm, Aaigem en Vlekkem, bleven een vorm van zelfbestuur behouden.

Haaltert en Denderhoutem hadden een eigen zegel en konden charters authenticeren.

Denderhoutem had wel zijn eigen schepbank met burgemeester en meier, die er echter onder de supervisie van de schepbank en baljuw van Rotselare stond. Verder bevonden zich te Denderhoutem nog enkele ondergeschikte lenen en heerlijkheden.

De voornaamste tiendenhefster was de Sint-Adriaansabdij (Geraardsbergen).

Bestuurlijk en fiscaal behoorde Denderhoutem tot het **LAND VAN AALST**. Als

kerkparochie maakte Denderhoutem vóór 1570 deel uit van het bisdom Kamerijk, aartsdekenij Brabant, dekenij Geraardsbergen

Een zeer oud gebruik in de katholieke kerk was de stichting van *kapelanieën* waarvan de oorsprong zeker tot in de XIII eeuw zou teruggaan. In tegenstelling met wat de naam oproept was een kapelanie niet een kapel als gebouw (= sacellum) maar wel een stichting om eeuwigdurend een bepaald aantal missen te laten opdragen door een kapelaan aan een bepaald altaar in de kapel van een bestaand kerkgebouw of in een afzonderlijk gebouwtje. Aan een kapel was een *kapelanie* verbonden, een vaste inkomen, gewoonlijk uit de nalatenschap van de stichter, het *beneficie*, genoten door een kapelaan die in ruil regelmatig de mis moest lezen en de eredienst verzorgen. De kapelannen voerden op verschillende manieren memoriediensten uit voor overledenen. Eerstens waren er de wekelijkse missen voor overledenen op grond van het beneficie verbonden aan het altaar. Bij hun aanstelling

tot kapelaan verplichtten zij zich tot uitvoering. Daarnaast ging de kapelaan ook verplichtingen aan voor jaargetijden of missen voor de overledenen. De bedragen die geschonken werden voor een dergelijk jaargetijde op een altaar waren een stuk bescheidener dan een heel beneficie stichten. De inkomsten die dit alles opbracht dienden voor misbenodigdheden, voor onderhoud en herstel van de kapel.

Het was dikwijls voor de mensen in afgelegen woongebieden een zware opgave om een parochiekerk op een redelijke afstand te bereiken om er hun zondagsplicht te vervullen. Voeg daar de lamentabele wegen, zonder enige vorm van verlichting, in combinatie met de eventuele gevaren van struikroverij aan toe en het kader was gecreëerd voor de oprichting van buurtkapellen waar op zondag een kapelaan de bediening kwam waarnemen. Zijn bevoegdheden en taken waren uiterst beperkt maar wel nauwkeurig omschreven zodat de rechten van de pastoor op al zijn parochianen nauwkeurig werden gerespecteerd. De bedienaar van zo een kapelanie werd onderhouden uit een fonds dat door rijke lieden werd gespijst. Uiteraard diende uit dit fonds ook het materiële onderhoud van de kapel betaald te worden.

De veertiende eeuw

Door de Zwarte Dood van (1347-1351) laat een derde deel van alle Europeanen, zijnde enkele tientallen miljoenen, het leven.

Toen de pestepidemie of de zwarte dood in 1347 Europa trof was er voor de geestelijkheid geen twijfel: de pest was een straf voor het zondige gedrag van de mensheid. De mensen probeerden dus 'de pijlen Gods' met alle magische middelen af te weren.

De "zwarte dood" plaatste de bevolking voor een raadsel. Van de ene dag op de andere kregen de slachtoffers zwarte builen, eerst in liezen en oksels en vervolgens over het gehele lichaam. Na drie of vier dagen hoge koorts en het ophoesten van bloed volgde meestal de dood. Over de oorzaken van de pest, die Europa een groot aantal keren heeft getroffen, deden de wildste geruchten de ronde. De epidemie was echter uit Azië (waarschijnlijk China) afkomstig en werd via ratten door zeelui naar Europa gebracht.

Door transport van besmette ratten of vlooiën in schepen kon de pest in een ander land worden geïmporteerd en zich vandaar uit dan verder verbreiden doordat vlooiën met voedseltransporten meereisden.

In oktober 1347 was de pest in Sicilië en verspreidde zich van daaruit snel over het vaste land: in januari 1348 werden de eerste symptomen in Marseille en Tunis vastgesteld en in de zomer van hetzelfde jaar in Bourgondië, Normandië, Parijs en elders in Frankrijk.

Vanuit Frankrijk geraakte de plaag dan ook in de nabijgelegen Lage Landen.

Naar schatting is tussen 1347 en 1350 in sommige delen van Europa ongeveer een derde van de bevolking door de pest weggevaagd.

Pest is eigenlijk vooral een ziekte van knaagdieren. Pest onder mensen wordt steeds door pest onder ratten voorafgegaan. De infectie wordt van rat op rat vnl. door rattenvlooiën overgebracht. De rat sterft gewoonlijk aan de ziekte en de vlo zoekt dan voedsel (=bloed) bij een andere rat en brengt daarbij de infectie over. Indien er door de pest onder de ratten maar weinig ratten over zijn, valt de hongerige vlo ook de mens aan waarbij deze met de pestbacterie wordt geïnfecteerd. Hoe dichter de rat nabij de mens leefde, des te gevaarlijker hij werd voor het ontstaan van pest bij de mens. De zwarte rat, die in woningen voorkwam was dan ook verantwoordelijk voor de vroegere pestepidemiën in Europa.

Pestlijders waren dus uiterst besmettelijk en zonder medische behandeling stierf 50 à 80% na enkele dagen. Na drie of vier dagen hoge koorts en het ophoesten van bloed volgde meestal de dood. Er waren nochtans remedies tegen de pest bekend: Davidt Mertens uit Baardegem noteerde op 23 juni 1613 zo'n *excelente remedie teghen de peste*:

Voer een volwassen menssche die de peste heeft nemt een loot witte zeduwaer die niet verclaert en is, cleyn gestooten ende gheeft dal den patiënt In met een Roomerken wyn asijn op goudblommen gesedt cout ingedroncken, en dect hem werm toe soo hy te bedde leijl, ende hij mach oock wel slapen ende sal des anderdaechs door godts genaede gesont sijn voer een Jonck aencommende mensche half soo vele voer een kindt het vierendeel soo vele elcs maer een bevruchte vrouw mach het alleen met eenen tonnen lepel tseffens In nemen om de vrucht niet te schaeden.

Pastoor Jan van der Meeren gaf in zijn overlijdensregister ook enkele goede raadgevingen tegen de pest:

Remedie voor de gheene die in besmette huysen van peste sijn woonende tot preservatie om vande selve bevijnt te blijven door de gratie Godts. Men moet eenen dranck maken voor het boven-schreven voick van eenen pot water ende een half pint azijn, een halfhantvol ruijte noten ende folie ende sofferen, met wat suijker, maer sult eick naer sijn Jaren eenen ofte twee lepelen ofte drij naer de crachten nuchter geven. Ende daer mede Uselven onderhouden. Remedie preservatief voor de peste aftejaegen. Men sal nemen drij draghma venetschen Tiriack ofte driakel om eenen stuijver gestampte pimperlle om twee struyvers sofferen van noode een vingerhoel fijn buspoeder ten laetsten twee draghma diacordium een dobbel matien ofte een half pinte probatum. Om in de peste legae sal men ruijt ende salvia met gedroogde gauwblommen om wijn asijn laten inde sonne distilleren ende in een lepel herba sancta ofte wel bladeren van tabac laten weijken, ende de selve in den neus steken, de handen met dien wijn asijn wasschen om te administreren, eenen lepel nuchteren daer van innemen, ende also in den naem des Heeren de steken van hunne H. Sacramenten voorsien. Probatum est et am me aprobatum.

Om besmetting in eigen kring te vermijden werden zieken dringend verzocht de lokale gemeenschap te verlaten. Gegoede lieden hadden het recht zich buiten de bewoonde kern terug te trekken in zogezegde **Lazarushuizekens** die voor hen special werden gebouwd buiten het centrum op een open kouter. Deze lemen huisjes werden zo genoemd naar Sint-Lazarus, hun patroonheilige.

Een verhaal uit de bijbel vertelt over een rijke man en Lazarus, een arme bedelaar. Overdekt met zweren stilde hij zijn honger met wat van de tafel van de rijke man viel. Uiteindelijk zullen de rollen omgedraaid zijn: Lazarus erft de hemelse heerlijkheid, de rijke man de vlammen van het dodenrijk. De samenleving had de zieke dan ook nodig om Gods wil te doen en de verzorging van zieken was een van de Zeven Werken van Barmhartigheid.

Volgens een westerse middeleeuwse legende zou Lazarus, ter dood veroordeeld, met zijn beide zusters in een schip zonder zeil en roer zijn gezet en in de buurt van Marseille (Saintes-Maries-de-la-Mer) zijn geland, waar hij het evangelie verkondigde en de eerste bisschop van Marseilles werd. Vele kerken in Frankrijk (en Italië) zijn aan hem gewijd (St. Lazare, San Lazzaro)

Vanwege de besmettelijkheid van hun ziekte werden voor hen ook kleine ziekenhuisjes opgericht welke men **lazar(n)ijen** noemde en waar ze primaire zorgen ontvingen.

In de 17de eeuw hulde de dokter zich in beschermende kledij tijdens de behandeling van een pestlijder, omdat men dacht dat de ziekte verspreid werd door giftige dampen. Hij droeg een masker ge-

vuld met kruiden om de in te ademen lucht te zuiveren. Met de roede voelde de dokter de pols van de patiënt.

De pest was echter niet de enige ziekte die in de Middeleeuwen hevige ravage aanrichtte: De melaatsheid ofte lepra, waarvan Hansen de baciel ontdekte, woekerde reeds in Egypte en Indië 1500 jaar vóór Christus en was bekend bij de Arabieren en de Grieken.

De melaatsheid werd binnengeloodst in onze streken door de Romeinen en merkelijk gepropageerd door de terugkerende Kruisvaders.

Zelfs in de Leviticus XIII-de leest men: "*Zoolang iemand melaats is en onrein zal hy alleen buiten de woonplaats huizen.*"

Wettelijk waren de leprozen steeds burgerlijk dood en men noemde in de middeleeuwen de melaatshospitalen: **ladrerries**, **proseries** (vervorming van Lazarus, de arme duivel, waar St Lucas van spreekt.).

Men kende de symptomen, het verlopen der ziekte; zij wisten dat hiertegen geen kruid gewassen was en dat iemand er lang aan lijden kon en onherroepelijk mismaakt zal worden, dat hij een arm of een been zal moeten missen, grote zweren kan krijgen die nooit genezen en soms zelf blind kan worden, voor de dood hem komt verlossen. De melaatsen stierven niet altijd aan de melaatsheid zelf, maar aan andere bijkomende ziekten die het misvormde, gemartelde menselijke wrak bevrijdde van een leven van ontbering. Bij lepra waren de ellende en armoede de gevolgen van de ziekte en niet de oorzaken, en het was nog een geluk dat de lepra niet erfelijk was.

Verdacht men iemand van melaatsheid, moest hij verschijnen voor zijn gemeentebestuur en de dorspastoor. Een verdachte moest een nauwkeurige proef ondergaan. Eerst onderzocht men de aard der wonden, dan trokken zij enige haarpijlen uit het hoofd, uit de baard of wenkbrauwen en indien wortelen van die haarpijlen vleesachtig waren, dan werd dit aanzien als een waarachtig teken van melaatsheid. Ten laatste staken zij een naald in de hals en de voetplanken en indien de zieke deze operatie niet voelde, besloot men met zekerheid dat hij melaats was en werd hij of zij uitgenodigd om snel even zijn eigen uitvaartplechtigheid bij te wonen.

Aan het einde van de dienst werd hij symbolisch begraven en werd hij vriendelijk maar dringend verzocht de bewoonde kern te verlaten.

Gegoede lieden hadden het recht zich buiten de bewoonde kern terug te trekken in afwachting van de dood.

Aangezien er dikwijls reeds kleine gemeenschappen bestonden van besmette personen die uit de bewoonde kern waren verbannen konden zij zich bij hen vervoegen in de zogezegde **lazar(n)ijen** ook **leprozeriën** genoemd. Daar ontvingen zij ook rudimentaire verzorging in kleine ziekenhuisjes speciaal voor hen opgericht.

Hun arme lotgenoten zwierven ratelend over veld en akker en werden dan ook 'akkerzieken' genoemd. Hier speelde duidelijk de contagiumgedachte (= dat ziekten het gevolg zijn van aanrakingen)

Lepralijders hadden een lange lijdensweg te doorstaan en wer-

Lepralijders hadden een lange lijdensweg te doorstaan en wer-

den uitgesloten van de gemeenschap. Zij leefden in zogezegde leemen lazarushuisjes in een leprozerij. Heel waarschijnlijk was dit in Denderhoutem in de driehoek gevormd door het D'Heyselbaantje (naast het kerkhof), de Borrekent tot de splitsing naar de Dwarsstraat en het baantje naar het voetbalplein. (Zie verder)

Deze *huizekens* bevonden zich weliswaar onder het gezag van de parochie maar hun bewoners mochten vanwege de besmettelijkheid van hun ziekte en het grote gevaar voor overdracht van hun ziekte niet in de parochiekerk binnen.

Dat God de melaatsheid gebruikte om de mensheid te straffen werd door iedereen zonder meer geloofd. Leprozen werden dus uitgesloten van de eucharistieviering samen met de dorpsgemeenschap omdat die vreesde zelf besmet te geraken door deze vreselijke ziekte.

In het zo katholieke Vlaanderen kon men echter niemand uitsluiten van het recht om deel te kunnen nemen aan de eredienst. En zeker niet aan gegoede lieden die het slachtoffer werden van de gevreesde besmetting! De reden dat lepralijders buiten het centrum moesten wonen heeft dan ook minder te maken met isolatie vanuit medisch oogpunt dan met verstoting uit de samenleving, volgens het bijbelse voorschrift *"Zolang hij de plaag heeft, blijft hij onrein ... afgezonderd zal hij wonen"*.

De oprichting van een kapel toegevoegd aan zo'n lazarij bood een aanvaardbare oplossing voor iedereen te meer omdat de kosten er aan verbonden werden betaald uit een fonds dat door rijke lieden werd gespijsd die een besmet familielid hadden in de lazarij.

In de loop der jaren verkreeg het melaatsenhuis behoorlijk wat eigendommen door schenkingen, aalmoezen en door goed beheer. Het was inderdaad zo dat de ziekte zich niet alleen beperkte tot arme mensen maar ook kon toeslaan in welgestelde families.

In de Middeleeuwen werd met een claspaaen een spaan hout bedoeld, waarmee een melaatse een klepperend geluid maakte om zijn komst te laten horen. Het werd ook wel een lazarusklep genoemd.

In figuurlijke zin werd de tong ook wel klapspaan genoemd. Iemand met een klapspaan als tong, iemand die veel kletste, werd dan tot klapspaan of klikspaan.

Behoeftige melaatsen mochten bedelen in lazaruskleddij, doch moesten zich van verre hoorbaar maken *metter cleppe gaen van der goeder lieden duere* om medeburgers te waarschuwen voor hun komst en dienden op minstens 3 voet afstand te blijven van de huisdeuren.

De oorsprong van het nederlandse woord *"klikspaan"* is trouwens te vinden bij deze Leprozenkleppers.

Zij mochten zich niet verplaatsen zonder mantel, de benen moesten ontbloot blijven en het hoofd bedekt met een *caluwen* of vilten hoed.

De vijftiende eeuw

Filips de Schone, zoon van Maximiliaan van Oostenrijk en van Maria van Bourgondië, heerst over de Habsburgse Nederlanden. De Vlaamse steden Gent en Brugge komen tot grote bloei en worden het centrum van de laat-middeleeuwse schilderkunst van de Vlaamse Primitieven

Reeds in 1427 was in Denderhoutem een kapelanie aanwezig die aan de Geraardsbergse Sint Adriaansabdij, genoemd naar de Heilige Adriaan - de pestheilige - twee kapoenen pacht per jaar verschuldigd was.¹

Deze was “...geleghen up den platse tusschen cornelis viken stede huys² ende erve aan deen zide ende straete an dandre zide”.

Wie deze Cornelis Viken was kunnen wij niet terugvinden aangezien het Concilie van Trente slechts op 11 november 1563 de parochiepriesters verplichtte om doop- en huwelijksregisters aan te maken. Waar dit juist was is ook niet met zekerheid te bepalen aangezien het eerste “Landboek van Denderhoutem” – een soort kadaster avant-la-lettre dateert uit 1650 - 99 en dus pas informatie geeft van een eeuw later.

De verwijzing naar een “platse” verwijst naar een pleintje tussen het huis en erf van hogergenoemde en de straat aan de andere zijde wat ons laat veronderstellen dat dit het pleintje zou kunnen geweest zijn op de kruising van de huidige Molenstraat en de Borrekent (toen beide niets meer dan een aarden landweg.)

Deze plaats was strategisch gekozen buiten het dorpscentrum (zoals vereist voor pestlijders en leprozen) maar centraal tussen de toen gekende woonkernen van de Waerde Dries (Terwarent), Vondelen en (N)eigenstraet. In dit “Landboek” wordt een eeuw later een *Laserye Velleken* op de *Clijne Wurft* genoemd en beschreven dat perfect bij deze locatie aansluit.

Meer dan waarschijnlijk is de kapel waarvan hier sprake de verre voorloper van de huidige Zevenkapel die in 1592 wordt vernoemd door de deken van Ninove.

Uit zijn verslag leren wij dat er een fundatie was ten bedrage van twee wekelijkse missen³ aan de “Lazarij- of Pestkapel” in Denderhoutem. (“... est preteria sacellum nuncupatum Leprosaria, in qua est fundatio duarum hebdomadialium.”)⁴

“De lazerij was een afzigtelijke ziekte, waardoor het geheele ligchaam werd aangedaan; reeds door de Kruisvaarders was zij uit het oosten overgebracht en in deze Landen verspreid. Om dezelve te genezen was men oudtijds in den waan dat de Lijders gebedeld brood moesten eten: om zoodanige Lijders van anderen te onderkennen gaf men hun ene klep waarmede zij zich aan de huizen hooren deden en op dewelke men zijne gift nederlegde zonder iemand met een Lazarusklep ongetroost henen te zenden”⁵

“Ontstaan of ten minsten voortgeplant door mindere reinlijkheid zoolang het dragen van linnen onderkleederen eene zeldzaamheid, en voor zo goed als ongeneeslijk gehouden, trachtte men de lijders zooveel mogelijk van den algmeenen omgang af te zonderen”⁶

¹ R.A. Ronse: Fonds van de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen, renteboek anno 1427.

² zeer eenvoudig huisje van leem en stro met een lapje grond.

³ Jozef De Potter: De Dekenij Ninove op het einde der XVIIe eeuw. Z.p. 1944

⁴ ibid als (2)

⁵ Vaderlandsche letteroefeningen benevens mengelwerk tot fraaie letteren, kunsten en wetenschappen - 1808

⁶ LEJEUNE, Jacob Carel Willem - Geschiedkundige nasporingen, omtrent den toestand der armen, en de bedelarij – 's Gravenhage - 1816

Zestiende eeuw

De protestantse Reformatie leidt tot de beeldenstorm. Kerken worden ontdaan van heiligenbeelden, schilderijen en gebrandschilderde ramen. De katholieken reageren met de Contrareformatie.

Wij kennen de exacte ligging van deze kapel aan de hand van de prachtige **Caerte ende discriptie figuerative vande gheel den Lande van Aelst** getekend door den landmeter Jacques Horenbault in 1596

(Parijs, Bibliothèque Nationale, Rés. Ge AA.817 – 115 cm x 165 cm).

Deze ghecolleure caerte en descriptie figuerative geeft ons een schat aan concrete informatie waarmee wij ons een haast perfect beeld kunnen vormen van hoe onze regio er effectief moet hebben uitgezien: steden, dorpen, wijken met bijhorende aanduiding van kerken, kapellen, grote hofsteden, (verbindings-) wegen (en niet altijd samenvallend met de huidige: zo bv. slechts een voetwegeltje van het dorpscentrum naar Ninove en de belangrijkste verbindingsweg met Iddergem die begint achter de kerk, langs de imposante herenhoeve (hier vermeld als van *dheer Vanbenpre* in feite van Jonker Franchoos Beyne – zie verder), in wat nu de Teerlingstraat is, recht op recht door het veld naar de kerk van Iddergem), veldwegen, *heerwechen*, beken, vijvers, en zelfs de (rood omcirkelde) molenberg of "*motte*" in wat nu de Molenstraat is. Waarschijnlijk was de oude windmolen waarover reeds sprake in 1511 aan vervanging toe, werd hij afgebroken en was zijn vervanger nog niet opgericht toen Horenbault zijn veldonderzoek deed voor zijn figuratieve kaart die hij tekende in 1595.

*het jaar 1576 amortisatie verleent aan de pastoor van Denderhoutem van de kerk-, armen- en kapel-
legoederen".*

Het is inderdaad zo dat het begin van dat Spaanse tijdperk (1555 – 1713) getekend was door religieuze troebel als gevolg van de opkomst van het protestantisme. Tijdens de Beeldenstorm die plaatsvond tussen 10 augustus en oktober 1566 werden honderden katholieke kerken, kapellen, abdijen en kloosters met hun inhoud (altaren, beelden, doopvonten, koorgestoelten, preekstoelen, orgels, kellen, schilderijen, kerkelijke boeken en gewaden) vernield door woedende menigten.

Na de moeilijkheden met de opstandige edelen en met de calvinisten tijdens de beeldenstorm slaagde Marghareta van Parma er in de toestand in ons land terug meester te worden. Filips II is de aanhoudende oproer in de Nederlanden echter kotsbeu en stuurt in 1566 de gevreesde hertog van Alva met de Spaanse regimenten naar onze streken. Zijn komst veroorzaakt paniek en duizenden mensen verlaten het land. Te meer omdat de soldaten na in maanden geen soldij meer te hebben ontvangen aan het muiten slaan, moorden en branden en plunderen om hun ontbrekende soldij te compenseren.

Wat de zaak nog verergerde was dat er in 1566 een hongersnood heerste in de Nederlanden nadat door een strenge winter de oogsten waren mislukt en er geen graan kon worden geïmporteerd. De hongerige bevolking keek hierdoor met steeds meer afschuw en ergernis naar de rijkdom van de kerken. Ook Denderhoutem ontsnapte niet aan het geweld en onze kerk krijgt het bezoek van de beeldenstormers: een eerste maal in 1566 en een tweede keer in 1568.⁹

In 1571 stonden er in Denderhoutem 306 huizen waaruit wij een totale populatie kunnen veronderstellen van ongeveer 1490 personen.

In 1595 waren er nog slechts 275 inwoners, het absolute dieptepunt uit de geschiedenis van ons dorp.¹⁰

Naar het einde van de 16de eeuw toe was de toestand dan ook uiterst bedenkelijk: Zo waren het stadhuis en het landhuis van Aalst geplunderd, de edelen bestolen, beschikten de gemeentefinanciën en armentafel over geen middelen meer en waren de omliggende dorpen platgebrand en doorkruisten wolven onze streek.

Waarom wij dan alleen een kapel en geen leprozerij terugvinden op de Horenbault-kaart? Naast de georganiseerde leprozerieën leefden bepaalde melaatsen in *'woningen voor akkerzieken of veldzieken'*.

De eersten konden duurzame gebouwen oprichten met de allure van een dorp met kapel, brouwerij enz. en akkers wat dus duidelijk niet het geval was in Denderhoutem.

De laatsten hadden zeer eenvoudige huisjes van leem en stro met een lapje grond. Na overlijden werden die verbrand.

Lepra verdween geleidelijk gedurende de 16de eeuw maar eerder al zal het Concilie van Vienne (1311-1312) de kerk aanzetten om fusies te organiseren met andere hospitaalinstellingen of liefdadigheidsinstellingen.

⁹ Land van Aalst – 1965 – nr 2 – p.57

Zeventiende eeuw

Een turbulente en fascinerende periode in de Spaanse Nederlanden: de oorlogen tegen de Verenigde Provinciën en Frankrijk, de Spaanse 'bezetting' en de sluiting van de Schelde.

Pest in de wijken Stichelen, Driesch en ten Borreken.

In 1636, onder het bestuur van Cornelius De Bruyn, vinden wij in de lijst van de notabelen van de gemeente Denderhoutem naast de meier (een functie vergelijkbaar met deze van burgemeester) en schepenen ook ene Joos Van Landuyt omschreven als "*Cappelleman van der Capelle van Onse Lieve Vrouw ter Laserije binnen de prochie van Denderhautem*".¹¹ Een "Cappelleman" was een belangrijk persoon want hij beheerde de gelden van de kapel. Dat er speciaal hiervoor een functie werd gecreëerd is de bevestiging dat de kapel over niet onbelangrijke inkomsten en eigendommen beschikte.

Hoger vermeldden wij al dat in 1636, onder het bestuur van Cornelius De Bruyn ene Joos Van Landuyt omschreven wordt als "*Cappelleman van der Capelle van Onse Lieve Vrouw ter Laserije binnen de prochie van Denderhautem*".¹² Hieruit blijkt dan ook dat de kapel toen wel degelijk een lazarijkapel was en als dusdanig benoemd. Dezelfde Joos van Landuyt wordt terug vernoemd als kapelmeester in 1640 samen met twee "*proviseurs van de parochie*" ook kerkmeesters genoemd

In 1653 wordt Jan De Quick vernoemd als ontvanger voor de Lasarije Cappelle.¹³

In 1659 wordt hij opgevolgd door Pieter Wijnant (gehuwd met Jossina De Schutter op 15.10.1647 met wie hij zes kinderen had.).

De volgende "*Cappellemeester ter Laserije*" die wordt genoemd is Pieter-Judocus Faut in 1671 opgevolgd door Gillis Lucas in 1675 die zelf wordt opgevolgd in 1677 door Pieter Schoonjans.

In 1679 wordt Pieter Van Der Haeghen ontvanger voor de kapel "ter Lazerije".

Dat een "Cappelleman" niet zomaar een gewoon man was moge blijken uit een feit opgetekend in een oorkonde van 19 januari 1682 waarin melding wordt gemaakt dat op 8 januari 1682 "Petrus Van der Straeten, doctor in de medicijnen en Mr. Steven ..., Capelleman "*cheuresijn in de medecijnen*" opdracht kregen een lijkschouwing uit te voeren.

Joos De Pauw wordt kapelmeester in 1685 en in 1693 wordt Jan Wuytens, "*de muylder*" - de moleenaar - van de (verdwenen) windmolen in de Molenstraat kapelmeester.

Wij vinden Jan Wuytens ook terug in het Landboek van Denderhoutem uit 1699¹⁴ als eigenaar van een stuk grond genoemd "het Laserijevelleken" van 45 roeden¹⁵ op de Cleyne Wurft¹⁶ en pacht hij

¹¹ Archief Ronse – cfr HUYLEBROEK Edgard in zijn Denderhoutem door de eeuwen heen – 2001 – p.98

¹² Archief Ronse – cfr HUYLEBROEK Edgard in zijn Denderhoutem door de eeuwen heen – 2001 – p.98

¹³ Denderhoutem door de eeuwen heen – Edgard Huylebroek – p. 103

¹⁴ Landboek Van Denderhoutem - Rijksarchief Beveren (Waas) – 33 x 21 x 7cm – 345 bladen – r° & v° - harde gele kaft, sluiting 2 x 2 touwtjes - te consulteren bij "Gewestelijke Instellingen, Land van Rotselaar, Denderhoutem, nr. 1022.

¹⁵ Op de linkerzijgevel van de binnenkoer van het Aalsters stadhuis hangt de Aalsterse lengtemaat Roede ($\pm 5,54$ m). De oppervlaktemaat roede wordt gevormd door een vierkant oppervlak met een lengte en een breedte van een strekkende roede zijnde $30,7456 \text{ m}^2$. De exacte maat van de vierkante roede vertoonde echter regionale verschillen. De herleiding tot moderne maatgeving gebeurde op basis van $1 \text{ R} = 32,5 \text{ m}^2$ of ca., zoals hier steeds gebruikelijk was. $1 \text{ R} = 1/100^{\text{ste}}$ van een dachwand.

Een dachwand/dagwand verwijst naar de oppervlakte grond die een boer met behulp van een os en een ploeg normalerwijze in 1 dag kon ploegen, dit is ongeveer één derde van een hectare of ongeveer 3300 m^2 .

het woonerf samen met "den meulen met den bergh" 150 roeden groot op de Meulencauter¹⁷ van Jonker Beyne dus pal bij de Lazarijkapel. Deze rijke adellijke familie de Beyne, grootgrondbezitters, bewoonde trouwens de reeds hoger vermelde imposante kasteelhoeve langs de binnenweg naar Iddergem (nu Teerlingstraat).

Jonker Franchoos de Beyne († 1677) was ook schepen van Denderhoutem in 1663 en 1664 – en verwickeld in een proces tegen de Denderhoutemse wethouders met meier Joos van Landuyt en burgemeester Jan Roelants op kop. Waarover dit geschil ging is niet terug te vinden maar een uitspraak in zijn nadeel zou ongetwijfeld één (misschien wel de hoofdreden) kunnen zijn voor de financiële problemen van de familie die toen opstoken. Zou het kunnen dat zij helemaal niet op de hoogte waren van de financiële wandel van hun vader? In alle geval staat het als een paal boven water dat zij de molen toen nog altijd (of toch een deel ervan) in hun bezit hadden in 1699 maar zich later verplicht zouden zien hem te verkopen.

Misschien dient de oorzaak daar gezocht in combinatie met het oorlogsgeweld, ziekten en allerhande onheil die op het einde van de XVII^{de} eeuw onze gewesten zwaar troffen want toen woedde hier herhaalde keren de pest die veel slachtoffers maakte, voornamelijk in de wijken Stichelen, Driesch en ten Borreken. Van 12 juli 1668 tot 12 april 1669 stierven er niet minder dan 40 inwoners en tussen 12 april en 13 december 1669 beweken 19 personen tengevolge van de pest.¹⁸

Rond die periode ook verandert de kapel ook definitief van naam en wordt ze de Kapel van Onze Lieve Vrouw van Zeven Weeën.

Het oudste fysieke bewijs van het bestaan van een kapel toegewijd aan O.L.Vrouw van

Zeven Weeën is de collecte-schaal welke alle verbouwingen heeft overleefd en occasioneel nog werd gebruikt.

Het corpus is een uit een zachthouten boomstam gesneden kom (waarin een handvat steekt) en bovenaan kan worden afgesloten met een neerklapbaar deksel, voorzien van handgesmede scharnieren, dat heel werd beschilderd door (waarschijnlijk) een lokale volkskunstenaar met een afbeelding van Onze Lieve Vrouw het hart doorboord met 7 dolken en een tekst die de kapelbezoeker er moet toe aanzetten een gift te doen:

¹⁶ De *Cleyne Wurft* (wurft = erf) is het stuk land gelegen in de driehoek gevormd door het D'Heyselbaantje naast het kerkhof, de Borrekent tot de splitsing naar de Dwarsstraat en het baantje naar het voetbalplein.

¹⁷ En zo weten we ook meteen hoe de nieuwe verkaveling in de driehoek tussen Molen-, School- en het *caréstretjen* aan haar naam komt.

¹⁸ DE POTTER Fr. & BROECKAERT J. – Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen – 1894 – p.6

DOET HIER U CARITAERT
AEN ONSE
MOEDR MATER

(en dan niet meer leesbaar
maar
eindigend met)

MOEDER VOL
VAN TROOST ANNO 1690

Onze Lieve Vrouw wordt weliswaar heel naïef voorgesteld met een smekende blik in haar ogen en de vorm van de op elkaar geklemde lippen getuigen niet alleen van een grote – haast kinderlijke devotie – maar ook van een ongekende natuurlijke expressiviteit. Bovendien levert deze collecteschaal met de voorstelling van O.L. Vrouw die grijpt naar haar – met zeven dolken doorboord - hart het bewijs dat in 1690 Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten/Zeven Weeën hier in de vroegere lazarijkapel reeds werd vereerd.

Centraal bovenaan het **IHS**-monogram: de beginletters van **Jesus hominum salvator** (*Jezus de redder der mensen*) Onderaan links een **Mariamonomogram** met de ineengestregelde letters M, A en R en rechts het monogram **ANA** dat waarschijnlijk staat voor **MARANATHA**, één van de laatste woorden van de bijbel, een éénwoordgebed dat de christenen baden om hun verlangen naar de komst van Christus uit te drukken.

Deze historisch zeer belangrijke collecteschaal - bevindt zich thans – om diefstal uit de kapel tegen te gaan - in de pastorie van de parochie.

De verering van O.L. Vrouw van Zeven Smarten is hoogstwaarschijnlijk ontstaan als variant op de verering van de zogenoemde Mater Dolorosa, Moeder van Smarten meestal afgebeeld als de **piëta**.

Als de climax in Maria's lijden geldt dat zij stond onder het kruis. Maria stond onder het kruis en bleef haar Zoon trouw tot in de dood. Zo wordt tijdens de kruisweg oefening dikwijls het 'Stabat Mater' gezongen

Vanaf de veertiende eeuw was er al de afbeelding van de Piëta in miniaturen: Maria heeft haar gestorven Zoon op haar schoot. Het meest bekende kunstwerk met dit tafereel is uiteraard de Piëta van Michelangelo in de Sint Pieter te Rome.

De verering en overweging van het smartelijk leven van Maria stamt reeds uit de 13de eeuw. Op O.L.Vrouw Hemelvaartdag, 15 augustus 1226 waren zeven leden van een broederschap die de vereering van de H. Maagd tot doel had, in de stad Florence (Italië) vergaderd. Plots verscheen de H. Maagd en wekte hen op tot een volmaakt christelijk leven in armoede. Het volk noemde de navolgers "Dienaars van Maria".

De H. Maagd verscheen hen een tweede maal om hen een levensregel te geven: de verering van Jezus lijden en Maria's droefheden. De daaruit volgende godsdienstige oefening leidde tot de overweging van 7 weeën.

Sedert de Middeleeuwen bestond er een grote devotie voor het lijden van Christus. Met name Franciscus van Assisi (1182-1226) droeg daar veel aan bij. Bernardus van Clairvaux (1090-1153) en Bonaventura (1217-1274) betrokken in die devotie voor de lijdende Christus ook het lijden van zijn moeder Maria.

In de 15de eeuw vinden we in de Lage Landen uitingen van devotie tot de '*allendighe Moeder Godts*', '*bedruckte Moeder*', '*Nood Godts*', '*Mater Lacrimabilis*' of '*Mater Dolorosa*' in kunstwerken, kapelletjes, gedichten en de toewijzing van een speciale kerkelijke feestdag.

In de Lage Landen wordt dit lijdens tafereel ook '*Onze Lieve Vrouw ter Nood Gods*' genoemd en in Spanje als ***Maria Santissima Dolorosa*** en in Portugal als ***Nossa Senhora das Sete Dores***.

De overweging van het lijden van Maria ontwikkelde zich aan het eind van de 15de eeuw steeds meer in specifiek geformuleerde en vaste aantallen smarten en de verering van zeven smarten van Maria raakte het meest in zwang.

Het getal 'zeven' was vanouds een heilig getal. Daarom zijn er zeven sacramenten en is er het feest van de Zeven Smarten van Maria.

Hoe men aan de zeven smarten komt? Men is de rol van Maria in de evangelieverhalen nagegaan en vond dan:

- ✓ de voorspelling van Simeon dat een zwaard van droefheid door het hart van Maria zou gaan,
- ✓ de vlucht naar Egypte,
- ✓ het achterblijven van de twaalfjarige Jezus in de tempel,
- ✓ de ontmoeting van Maria en Jezus op de kruisweg,
- ✓ de kruisdood van Jezus,
- ✓ Jezus' lichaam wordt in de schoot van Maria gelegd,
- ✓ Jezus wordt begraven.

In de iconografie wordt Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten afgebeeld als een vrouw van wie het hart doorstoken is met een zwaard (links van een anonieme Vlaamse “primitief” meester uit de 16de eeuw uit het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen) of met zeven zwaarden.

(rechts vorige pagina een Spaanse Mater Dolorosa)

Het beeld van het zwaard is afkomstig uit het evangelie van Lucas, waarin Sint Simeon Maria voorspelt dat haar hart op een dag door een zwaard doorboord zal worden.

De Zeven Smarten stammen niet direct uit de bijbel maar ontstonden in de middeleeuwen, toen men vond dat één smart Maria onvoldoende recht deed.

(rechts een middeleeuwse Piëta met Maria van Zeven Smarten (Mater Dolorosa) uit 1460 – het Museum Vlaamse Minderbroeders, Sint-Truiden)

De Mater Dolorosa, de Treurende Moeder daarentegen wordt meestal afgebeeld als de piëta maar vanaf de 16de eeuw worden beide voorstellingen door elkaar gebruikt in de iconografien van O.L.Vrouw van Zeven Weeën.

Albrecht DÜRER, was de eerste kunstenaar die 1496-1497 in een altaarretabel, een combinatie van twee schilderijen, O.L. Vrouw van Zeven Weeën centraal schilderde op één paneel omringd door zeven afbeeldingen die elk één van de zeven smarten uitbeeldden op een tweede paneel (Alte Pinakothek, Munchen and Gemäldegalerie, Dresden.)

Heel merkwaardig is dat pas in 1688 – 2 jaar voor het jaartal vermeld op de collecteschaal van de kapel - er een apart feest kwam van de Zeven Smarten van Maria en dit op 15 september, de dag na het feest van de Kruisverheffing.

Deze gedenkdag heeft een eigen *sequentie*, het *Stabat Mater*, een misgezang met een syllabische melodie die op bepaalde hoog- en/of feestdagen gezongen wordt. (voorsmaakje op te beluisteren op

<http://www.youtube.com/watch?v=mNt13Vw-K6Q>)

Stabat mater dolorosa (Latijn, Nederlands: De moeder stond bedroefd) zijn de beginwoorden van een gedicht op de Moeder Gods in haar smart om de gekruisigde Christus.

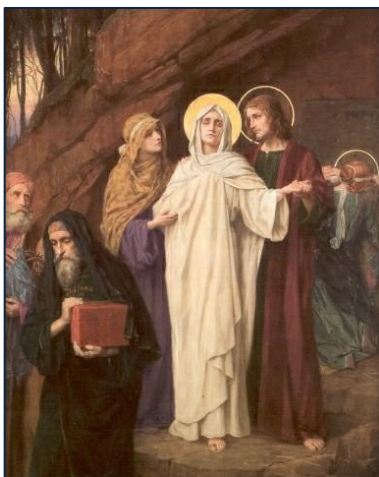
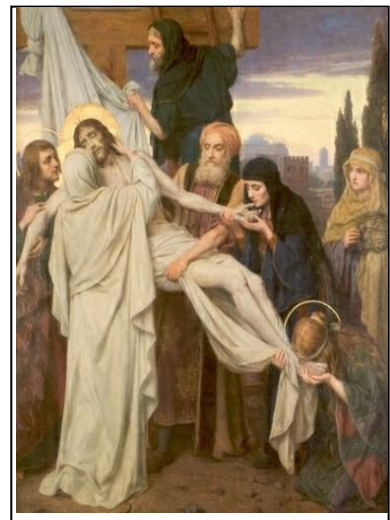
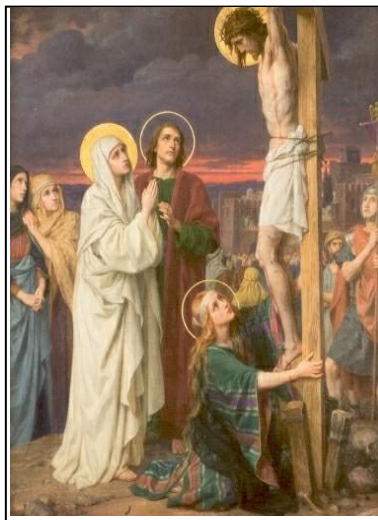
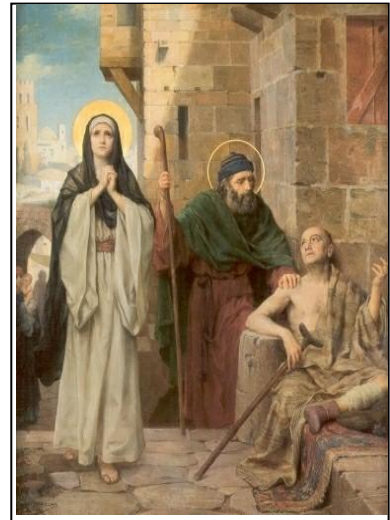
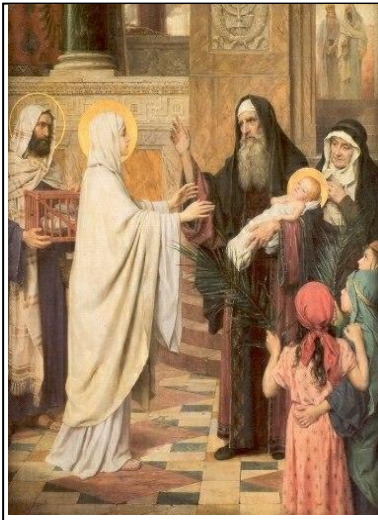
De auteur was waarschijnlijk een Fransiscaner monnik uit Frankrijk of Italië Johannes Fidenza (1221-1274), die later als kardinaal-aartsbisschop van Albano de naam Johannes Bonaventura aannam.

In datzelfde jaar 1688 werd de congregatie van de Zusters van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën gesticht als *spinhuys* voor geestelijke dochters te Ruiselede, waar nog steeds het hoofdklooster gevestigd is.

Pius VII zou het feest van O.L. Vrouw van Zeven Weeën pas anderhalve eeuw later in 1814 over de hele Kerk officialiseren.

Hieronder de Zeven Smarten (O.L. Vrouwkathedraal te Antwerpen) zoals Jozef Janssens ze zag en die als voorbeeld zouden dienen waarnaar Paul Ysebaert de schilderijtjes uit de zeven kleine kapelletjes zou schilderen (zie verder)

Jozef Janssens de Varebeke was kunstschilder van historische, bijbels-religieuze taferelen en portretten. Hij was in Antwerpen leerling van J. Swerts (1872), Ittenbach in Düsseldorf (1873), G. Guffens aan de Academie van Brussel (1875) en van L. Seitz en F.G. Cremer in Rome (1876-1880).

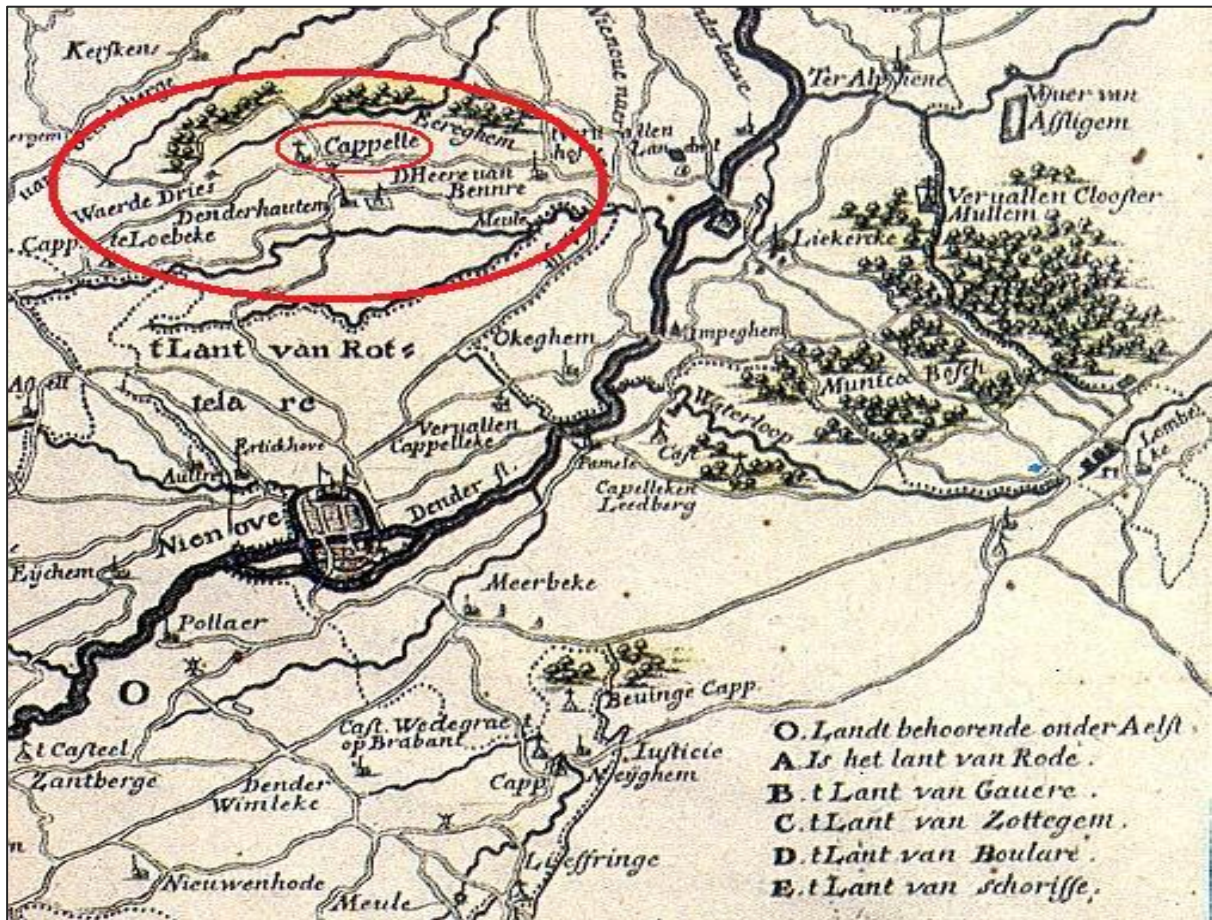
Janssens de Varebeke creëerde een streng religieuze kunst. Van hem bevinden zich muurschilderingen in de Sint-Jozefskerk in Brussel en de kathedraal van Antwerpen.

Zijn werk vindt men onder meer terug in de kerken en musea van Antwerpen en Gent.

Ook op de Sanderuskaart¹⁹ van het Land van Aalst uit 1644 (“Flandria Illustrata”) vinden wij de “cappelle” ook terug.

Deze kaart bezorgt ons een gedetailleerd overzicht van de bossen, molens, wegen, waterlopen, kastelen, kerken, kapellen en andere bezienswaardigheden die in het midden van de 17de eeuw het Aalsterse ommeland sierden.

Dat de kapel hierop figuratief en met naam wordt weergegeven betekent dat ze als herkenningsteken in het landschap even belangrijk was als de ook weergegeven parochiekerk, de kasteelhoeve van de Heer Beijne²⁰ (verkeerdelijk gespeld als Bennre – zie eerder) achter de kerk, de (verdwenen) windmolen (in de Molenstraat), de Waerde Dries (Terwaerent – toen haast evenwaardig als Denderhoutem dorp!) en de kapel “te Leebeke”.

Na *cappelleman/muylder* Jan Wuytens uit 1699 is er geen sprake meer van een kapelmeester en zijn er alleen nog kerkmeesters.

¹⁹ Een digitale versie van de Sanderuskaart kan u consulteren op de webstek van de Geschiedkundige Vereniging Land van Aalst op <http://users.telenet.be/peter.de.clercq/lva.html>

²⁰ meer hierover verder bij de Ferraris-kaart.

Achtiende eeuw

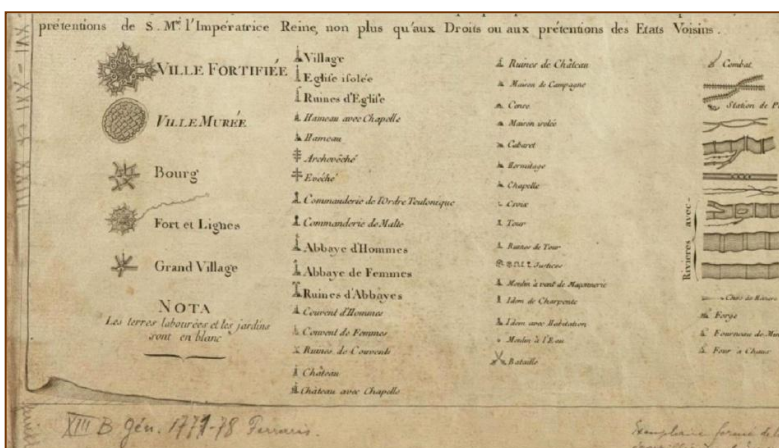
Na het uitsterven van de Spaanse tak van de Habsburgers, werd de Oostenrijkse tak van de Habsburgers opnieuw graaf van Vlaanderen. Onder Maria-Theresia kwamen de Oostenrijkse Nederlanden tot grote bloei.

Detail van de « Carte chorographique²¹ des Pays-Bas autrichiens dédiée à Leurs Majestés impériales et royales par le comte de Ferraris lieutenant-général de leurs armées gravée par L.A. Dupuis géographe de S.A.R. le duc Charles Alexandre de Lorraine et de Bar en 1777²². » van Denderhautem met de duidelijke vermelding van de gehuchten Ten Borreken, Ter Waerent, Stichelen, Ter Vondelen, Ter Nijghem, Vossel en de Outerse Lebeke (Oultrelebeke)

De cartograaf maakt een duidelijk onderscheid in belangrijkheid van het gehucht aan de hand van onderstaande legende: **dorpscentrum** (village = hoge kerktoeren), **wijk met of zonder eigen kapel** (kleinere toren met er naast al dan niet de afbeelding van een kapel: alle Atomse wijken hadden toen

een eigen wijkkapel met uitzondering van Ten Borreken in de buurt van de nabijgelegen alleenstaande grote kapel naast de staakmolen²³.) Ook de molens worden keurig aangeduid: voor-noemde staakmolen in de huidige Molenstraat, maar ook de staakmolen tussen Terwaerent en de Lebeke evenals de tabaksmolen op de T-kruising van Vondelen en Stichelen.

²¹ Chorografie komt van het Griekse “chôra” wat territorium van een bepaald gebied betekent. Dergelijke kaarten zijn figuratief beschrijvende kaarten van een regio.

²² Digitaal consulteerbaar op <http://lucia.kbr.be/mapview/index.php?image=/CM/1627857.imgf>

²³ In zijn legende maakt de cartograaf ook een onderscheid tussen een “moulin à vent de maçonnerie” (molen opgetrokken in steen) en een “moulin de charpente” (een in hout opgetrokken staakmolen)

In het jaar 1727 vond de eerste wederopbouw van de kapel van O.L. Vrouw van Zeven Weeën plaats. Dit weten we met zekerheid door de inscriptie op de voorgevel van het renaissancegebouw dat de tand des tijds overleefde tot in 1962. Toen de kapel werd gesloopt kwam trouwens de fysieke bevestiging van dit jaartal door de vondst van de inscriptie AVM 1727 in een witte bavegemse hardsteen onder de cementen bepleistering. Deze werd trouwens bij de tweede heropbouw van de (huidige) kapel in de voorgevel ingemetseld links van de ingang.) Het gebouw kon plaats bieden aan een hondertal gelovigen en beschikte

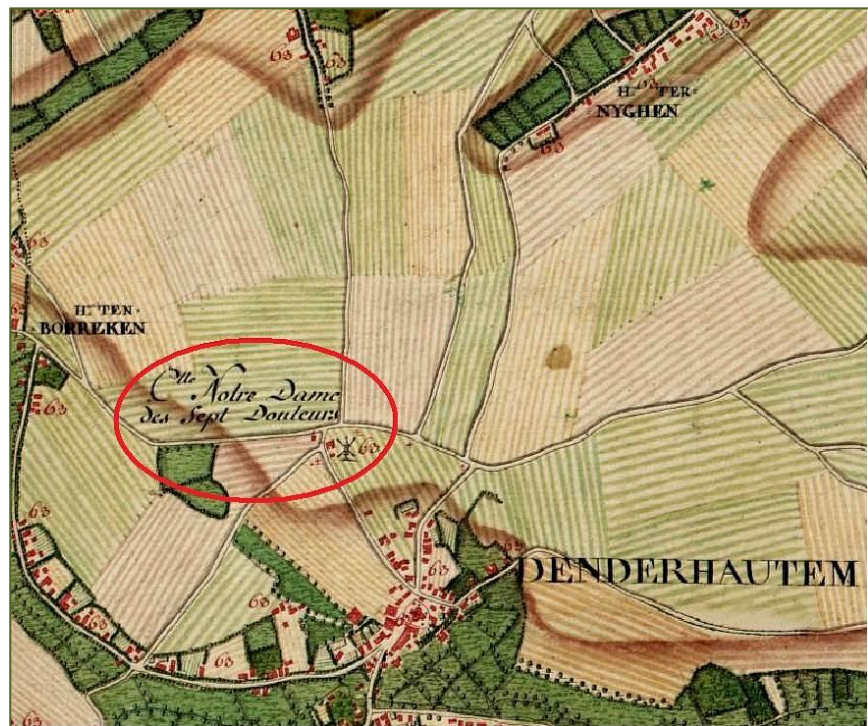
zelfs over een klein oksaal voor het zangkoor.

Wij verwezen eerder reeds naar de kapelanie die in 1427 aan de Geraardsbergse Sint Adrianusabdij, genoemd naar de Heilige Adriaan - de pestheilige - twee kapoenen pacht per jaar verschuldigd was.²⁴ In een document uit het kerkarchief²⁵ lezen wij dat in 1756 "*Sijne Koninklijke hoogheyt*²⁶ *amortisatie verleent aan de pastoor*²⁷ *van Denderhoutem van de kerk-, armen- en kapellegoederen*".

Wij hebben alle redenen om aan te nemen dat het met name genoemde goed op 't Klein Huysvelt van 60 roeden toebehoorde aan de kapel van O.L. Vrouw van Zeven Weeën.

Op de **Kabinetskaarten der Oostenrijkse Nederlanden**²⁸ van Graaf De Ferraris ± 1770 vinden wij de kapel terug onder de benaming **Chapelle de Notre Dame des Sept Douleurs** ofte Kapel van Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten, de naam waaronder de kapel nu nog altijd is gekend.

Er naast prijkt de molen in al zijn glorie samen met het toenmalige molenerf in u-vorm op een haast nog onbebouwde *Meulen Cauter*.

²⁴ R.A. Ronse: Fonds van de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen, renteboek anno 1427.

²⁵ R.A. te Gent: Kerkarchief van de parochie Denderhoutem, nr 2.

²⁶ Karel van Lorreinen, de schoonbroer van Maria Theresia van Oostenrijk, landvoogd in de Nederlanden.

²⁷ waarschijnlijk Andreas Boon, pastoor benoemd in 1754.

²⁸ *De Kabinetskaarten der Oostenrijkse Nederlanden van Graaf De Ferraris* bevinden zich in de Koninklijke Bibliotheek van België. Zij kwamen tussen 1771 en 1778 tot stand op last van keizerin Maria Theresia en keizer Jozef II aan de hand van opmetingen en waarnemingen ter plaatse. Die werden uitgevoerd door artilleristen van de "Ecole des mathématiques du corps d'artillerie des Pays-Bas autrichiens de Malines". De gebruikte schaal was 1:11.520 (vgl. de hedendaagse stafkaarten van het Nationaal Geografisch Instituut zijn op schaal 1:10.000, 1:25.000 en 1:50.000 beschikbaar) en zijn consulteerbaar op http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html

Tegenover de molen, aan de overkant van de weg een klein kapelletje - 1 van 4 en later nog aangevuld met 3 andere om samen de zeven kapelletjes te vormen gewijd aan de Zeven Smarten en horende bij de iets verderop gelegen kapel die stond op de punt van de driehoek gevormd door het D'Heysselbaantje en de Holleweg naar de Borrekent.

Met het driest optreden van de Fransen in 1796 werden de klooster- en abdijgoederen verbeurd verklaard en hierdoor ook een resem van aloude kerkelijke gebruiken zoals de kapelaniën. Het was inderdaad zo dat tot 1801 de abdij van Geraardsbergen de patronaatsrechten had over de kerk van Denderhoutem zodat wat de kerk bezat ook meestal van de abdij was. De Franse revolutionairen nationaliseerden bij decreet van 2 november 1789 de kerkelijke goederen en dat op voorstel van de bisschop van Autun. In ruil zou de staat wel in het onderhoud van de priesters voorzien.

In onze gewesten werden de kerkelijke goederen slechts verbeurd verklaard bij besluit van 26 oktober 1797 en verkocht krachtens het besluit van 7 maart 1798. Na zijn staatsgreep heeft Napoleon weliswaar de kerken bij besluit van 28 december 1799 opnieuw opengesteld en gratis ter beschikking van de priesters gesteld.

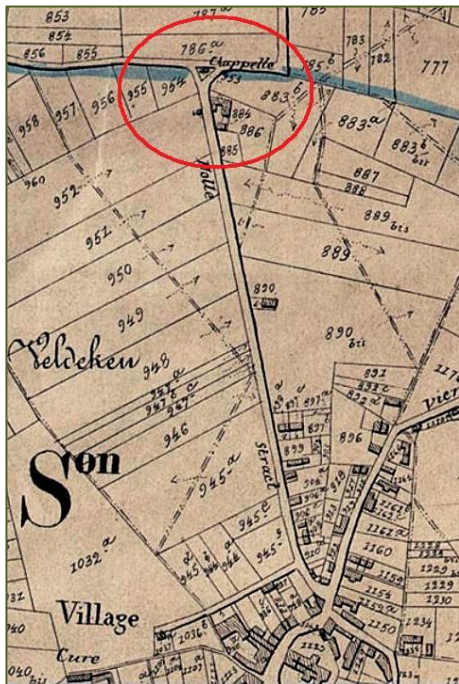
Eén van de kerkelijke goederen die bij ons wel openbaar werden verkocht als "zwart goed" was het Hof te Ruysbroek, een abdijboerderij die in 1137 of 1140 door de Sint-Cornelius en Sint-Cyprianusabdij van Ninove werd opgericht, weliswaar op grondgebied Ninove maar dichterbij de Atomse Lebeke dan bij Ninove maar die gebuurde met Klein Herlinckhove, voor trouwfeesten en begrafenissen.

De gevolgen van de verkoop van kerkelijke goederen zijn door de toepassing van de verbeurdverklaringen in onze gewesten beperkt gebleven. De kathedralen, parochiale kerken en kapellen zijn immers grotendeels ontsnapt aan de gedwongen verkoop. Bovendien was (en is) het onderhoud nadien ten laste van de overheid gebleven. (zie later)

Negentiende eeuw

De armoede en de sociale uitbuiting van de arbeiders leidden tot verzet. Priester Adolf Daens nam in de late 19de eeuw de leiding in de sociale strijd voor betere arbeidsomstandigheden. Daarbij geholpen door de Atomse “bosadvokaat” Aloïs De Backer.

In 1801 waren er slechts 77 mensen in ons dorp die konden lezen en schrijven! Pas in 1828 maande het Hollands bewind de gemeente aan te zorgen voor een eigen gemeentelijk schoolgebouw. Het toenmalige provinciebestuur schreef toen “de heeren Vicarissen-generaal bij het Bisdom Gent ... om de kapel, genoemd de Zeven Weeën - de kapel schijnt eigendom van de gemeente te wezen... - in te richten als schoollokaal, alwaer geen hoegenaemden dienst wordt gedaen doch welke alleen twee maal per jaer door de processie wordt bezocht...”²⁹ Uiteraard ging het katholiek gemeentebestuur niet in op deze protestantse vraag.

Na de Belgische onafhankelijkheid vinden wij de kapel uiteraard ook terug op Popp-kadaster-kaart³⁰.

Op nevenstaand detail³¹ staat ze aangeduid als perceel B 953 en in de bijhorende “legger”³² als Artikel 298 - 2 a groot - met als eigenaar “Denderhoutem – de gemeente” en N.I. (=non imposable en dus **niet** onderworpen aan grondbelasting). Hieruit blijkt dan ook dat vanaf dan de gemeente niet alleen eigenaar maar ook verantwoordelijk was en is voor het onderhoud van het onroerend goed. (zie verder) Eigenaar van de molen en het erf (B 886) en het molenhuis (B 884) en de tuin (B 885) is dan molenaar Joannes Eeman.

Een halve eeuw later vinden wij in het parochiegedenboek informatie over een (her-)inwijdingsplechtigheid van de kapel welke plaats had op 19 juni 1890.³³ De deken van Ninove wijdde de kapel in en E.H. J.B. Amadeus Schouppe, onderpastoor in Sint-Niklaas en broer van schepen (en latere burgemeester) Camille Schouppe verzorgde de gezangen. Deze wordt ook als de grote weldoener van de kapel aanzien.

²⁹ Rijksarchief Gent – Bisschoppelijk Archief Denderhoutem – M17.

³⁰ Philippe Christian POPP (1805 - 1879) werkte van 1842 tot zijn dood in 1879 aan de uitgave van de kadastrale kaarten van bijna alle Belgische gemeenten. Het kadaster stond sinds het begin van de negentiende eeuw in voor de verzameling van alle gegevens die nodig waren om de grondbelasting op een eerlijke manier te heffen. Daarvoor werden in alle gemeenten lijsten bijgehouden van de eigenaars van de plaatselijke gronden en huizen, met opsomming van hun onroerende bezittingen en de kwaliteit en waarde ervan.. Als dwarsdoorsnede van een gemeente in het midden van de negentiende eeuw bieden de kaarten en leggers een schat aan informatie. Een digitale versie van de kaart is consulteerbaar op de webstek van de Koninklijke Bibliotheek van België – de bijhorende leggers kan u inkijken in de Heemkundige Kring Haaltert.

³¹ Atlas Cadastral Parcellaire – P.-C. Popp – Province de Flandre Orientale – Canton de Ninove - Commune de Denderhautem (KBR – document 1588324 – format 83x115cm) - detail Holle Straet (= huidige Molenstraat)

³² Dit is als het ware een begeleidend boek bij de Popp-kaart. Deze omvat in eerste instantie alle namen van eigenaars en/of pachters van een perceel op de desbetreffende kaart. Bij deze naam hoort een artikelnummer.

Het artikelnummer komt verder in de legger voor en bevat in eerste instantie nog eens de naam/namen van de eigenaar(s) / pachter(s) het beroep van deze persoon en de woonplaats van deze persoon. Daarna komt het perceelnummer of de verschillende perceelnummers die de eigenaar en/of pachter bezat. Daarbij staat de omschrijving van het perceel. De sectie waar het perceel zich situeert op de kaart, was het akker of boomgaard of een huis? Hierbij vindt je ook de grootte van het perceel in are en de waarde van het perceel (hoe hoger het getal hoe hoger de waarde) en ook het belastbaar inkomen van elk perceel (ongebouwd of bebouwd).

³³ Edgard Huylebroek – Denderhoutem – De Sint Amandusparochie vroeger en nu – 1985 – blz183 e.v.

Heel waarschijnlijk dateerde de gipsen piëta die later door brand (*zie verder*) zou worden vernield uit die periode. Devotiebeelden in gips worden doorgaans als minderwaardig beschouwd en omschreven als religieuze “kitsch”. Het waren industriële serieproducten – en daardoor merkelijk goedkoper

dan de door kunstenaars in opdracht gesneden houten beelden - die vanaf het midden van de 19de eeuw in groten getale op de markt kwamen.

Ze getuigden van een volkse, sterk doorgedreven devotiecultuur. Marktleider in gipsen heiligenbeelden was Maison Gérard in Namen die in 1880 de productie startte in een atelier met modellen en mallen gekocht van het Franse Institut Catholique de Vaucouleurs.

Welke verbouwingen er toen gebeurden om een nieuwe inwijding te rechtvaardigen konden wij niet achterhalen evenmin de kostprijs er van.

De kapel zal er toen waarschijnlijk uitgezien hebben als op de postkaart (*zie verder*) waarschijnlijk uitgegeven door koster Alphonse Van Damme. In de loop van de negentiger jaren van de negentiende eeuw begon de prentbriefkaart aan een grote opmars. De kaarten werden als groet of wens (bijvoorbeeld als kerstgroet of nieuwjaarswens) gestuurd. Koster Alphonse Van Damme zag toen het spreekwoordelijke gat in de markt, sloot akkoorden met drukkers, haalde fotografen naar Denderhoutem en begon met de uitgifte van een serie postkaarten³⁴ die ons nu een duidelijk beeld geven van hoe ons dorp er in het begin van de 20ste eeuw uitzag.

³⁴ Dit najaar 2012 geeft de Heemkundige Kring Haaltert trouwens nog een nieuw boek uit “*Ons dorp vroeger en nu*” gebaseerd op oude postkaarten van de vier fusiegemeenten Denderhoutem, Haaltert, Heldergerm en Kerksen. .

Twintigste eeuw

Twee wereldoorlogen – De “Golden Sixties”

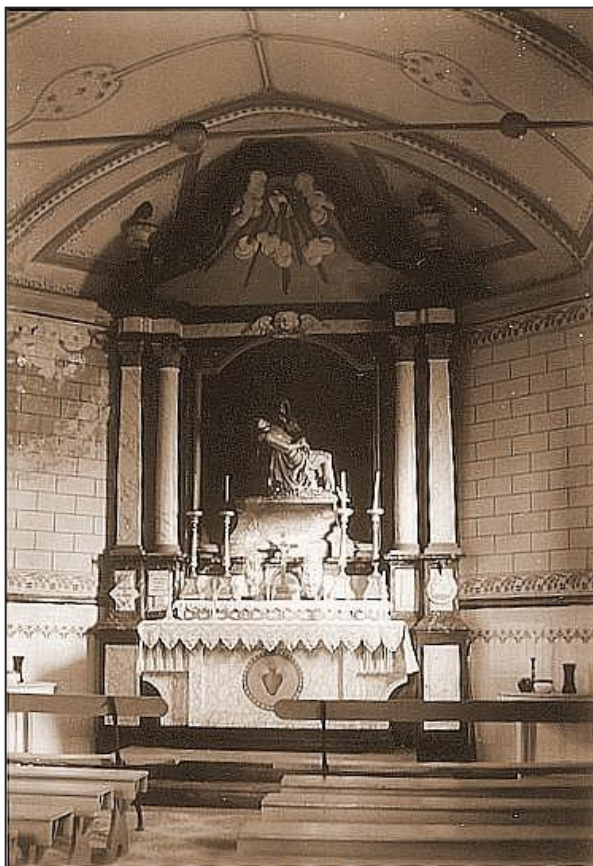
Op de postkaart staat links de brouwerij (die in 1910 zou sluiten) die Albert Maes (°1873) erfde van zijn vader (notaris en latere burgemeester) Gerard Charles en rechts de oude Kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën.

Dat vandalisme van alle tijden is geweest moge blijken uit een artikel in “De Volksstem” van 24.1.1912 waarin melding van een onderzoek door “het gerecht” naar de “schelmen en straat-schenners” die de ruiten van de “grootte kapel van O.L.V. van Zeven Weeën” hebben ingegoid.

De kapel moet er toen ongeveer zo uit hebben gezien: een bakstenen gebouw maar nog met natuur- leien dak want in mei 1913 is de kapel aan grote herstellingen toe: de planken worden grotendeels vernieuwd en de gewone leien op het dak vervangen door Eternit-leien.

De ganze uitvoering van het werk kostte toen niet minder dan 730 Bef (aan een kostprijs van 13,20 Bef/m²) waarvan het grootste deel ten laste werd genomen door de familie Honoré Mertens – Léopoldine Heyvaert, ouders van advocaat Albert Mertens, de latere rechter.

Het ontbrekend gedeelte werd gefinancierd met de opbrengst van een concert gegeven op zondag 14 september 1913 door de katholieke studentenvereniging.

's Nachts, op de eerste kermisdag van september 1913 werd een nachtelijke inbraak gepleegd met de bedoeling de inhoud van de offerblokken te stelen. De buit moet echter bedroevend klein zijn geweest aangezien het offergeld juist was opgehaald.

Ook de dakbekleding van de kleine bijhorende kapelletjes van de ommegang werden van een nieuwe dakbekleding voorzien.

Deze kapelletjes bevonden zich in drie straten: de ommegang begon aan de (oude) kapel op de kruising van de Molenstraat met de Borrekent en vertrok dan via de Schoolstraat (vroeger een aardeweg in de volksmond “de Kapelleweg” genoemd) tot aan de hoek van de Eigenstraat, liep vervolgens langs “De Kat” (die later van naam veranderde in de Advokaat De Backerstraat) tot aan het (oude) klooster van de Zusters Apostolinnen om vervolgens langs de Molenstraat terug te keren naar de grote kapel . Toen in 1938 de aardeweg werd verbreed en

vervangen door een betonweg werden de kapelletjes daar afgebroken en samengebracht op het voorplein van het kerkhof in de Molenstraat.

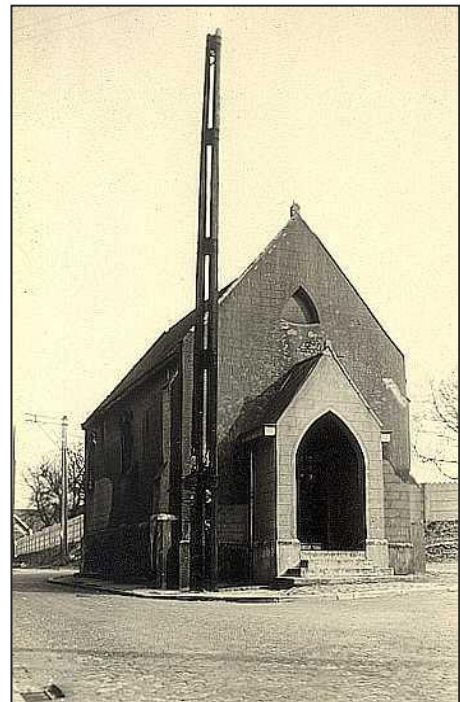
Van deze kapelletjes vonden wij 3 afbeeldingen terug: Het eerste – weliswaar in het decor - op een postkaart uit ± 1904 van de villa van notaris August Van Oudenhove in de Molenstraat. Het stond juist na de ommuring van de villa, daar waar nu de ingang is van de Rijksbasisschool. Het tweede is duidelijk herkenbaar op een foto uit het archief Florine De Wetter van het ouderlijk huis naast het D’Heyselbaantje in het parkje voor het kerkhof.

Het derde staat op een foto van Lowie De Wetter die bij het bouwklaar maken van het parkje voor het kerkhof de nog resterende wortels van een gerooide boom in een “oïsgat”³⁵ “aan het kleinen” is.

Van de oorspronkelijke ommegangkapelletjes is er slechts één – weliswaar in herbouwde vorm - overeind gebleven nl. dat aan de Parochiale Zaal Hand in Hand in de bocht van de Advokaat De Backerstraat en het begin van het “Carréstrèten”.

Het was de gewoonte deze ommegang biddend te doen vooral bij het feest van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën op 15 september. Maar Marguerite Ghijssels [Toinèns³⁶ Marguerite] getuigt in haar (handgeschreven) “*Herinneringen*” hoe tijdens de Eerste Wereldoorlog pastoor Pauwels in de

³⁵ Hoe mooi is ons Atoms dialect! Voor de niet-ingezetenen: een *oïsgat* = ijsgat: de put die overblijft nadat een boom met wortel en al is gerooid. Bomen werden meestal gerooid in de winter en dan bevroor het water dat in het ijsgat stond. “*Der stoat oïs op ’t oïsgat*”.

³⁶ = in verstaanbaar Nederlands Marguerite van Twijnders (twijnders/twijnsters = spinners/spinsters)

valavond met zijn parochianen de “weg-om” deed. Over de ommevang en de novenen zullen wij het later nog hebben.

Ook in 1914 werden belangrijke werken uitgevoerd: een muur diende te worden “rechtgezet”, er werd een nieuwe vloer gelegd en de binnenmuren werden afgezet met faïence-tegels tot op een hoogte van 1,40m waarboven een nieuwe bepleistering werd aangebracht.

Het plafond kreeg een fresco-tafereel en er kwam een nieuwe trap naar het oksaal en een nieuwe wijwaterbak (die trouwens de verhuis heeft meegemaakt naar de nieuwe kapel in 1962)

Voorts kwamen er vier mooie gebrandschilderde ramen die aan de buitenkant werden beschermd door een traliwerk. Het geheel kostte 1.417,54 Bef.

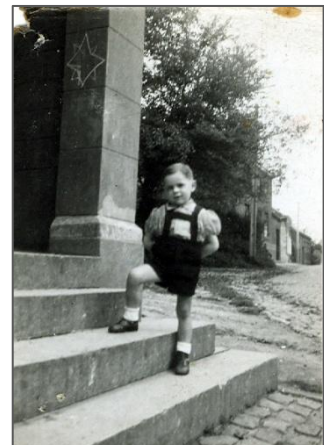
Denderhautem Het Vlaamsch huis en Kapelzicht

In 1925 noteert pastoor Pauwels het leggen van nieuwe gepolijste marmeren trappen voor het altaar van de kapel wat een uitgave met zich meebracht van 966 Bef.

Blijkt dat de Zevenkapel en de bijhorende ommevang tot ver buiten Atom bekend was. Uit De Volksstem van 11 april 1930: *“Te Denderhautem werd over honderde jaren eene ruime kapel ter eere der Droefheden van de lijdende Moeder Gods opgericht en thans veel bezocht wordt zowel als de ommevang der Zeven Weeën die zelfs plechtig alle jaren door de geestelijkheid en de gelovigen van ’t dorp en van ver daar rond werd gedaan en gebeden.”*

Pastoor Peerenboom heeft het in 1943 in het *Liber Memoriales* van de parochie bij de inventarisatie op bevel van de Duitsers van het klokkenbestel van de kerk over 3 klokken. Hij beschrijft gedetailleerd de herkomst van twee ervan maar over de derde – eigenlijk een klein klokje van 36 kg met een diameter van 86 cm dat gebruikt wordt bij de gebeden van de overledenen in de kerk. Hij schrijft dat hij “van horen zeggen” van de parochianen weet dat zij vroeger werd gebruikt in de kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën. Documenten ter staving van deze origine zijn er niet maar het bewijst wel dat de

kapel van O.L. Vrouw van Zeven Weeën belangrijk was en zich een bronzen klok(je) kon permitteren. Controleren in de kerktoren kan ook niet meer aangezien op 3 september 1943 de Duitsers de grote klok, maar ook het kleintje, tegen reu meenamen.³⁷

Wij kunnen alleen maar betreuren dat niemand zich toen de moeite heeft getroost de tekst te noteren die normalerwijze op de mantel van een klok staat met de informatie wie, wanneer en waarom ze werd gegoten. Persoonlijk denken wij dat dit in 1772 zou kunnen zijn gebeurd ter gelegenheid van de heropbouw en het klokje zou kunnen overgebracht zijn naar de kerktoren in 1890 toen de vernieuwde kapel werd heringewijd. Wat wij wel met zekerheid kunnen stellen is dat dit angelusklokje wel al in de toren hing op 22 mei 1935 toen E.H. Clemens Peerenboom zijn pastoraat in Denderhoutem opnam.³⁸

Toen de kapel in 1962 zo bouwvallig was geworden en enkel nog een dure en ingrijpende restauratie kon helpen kwam er bovendien nog het probleem op van de steeds toenemende verkeersdruk bij. Een persoon kwam om het leven bij een verkeersongeval en met de geplande invoering van een rondpunt avant la lettre realiseerde men zich dat de lijnbussen onmogelijk de bocht konden nemen rondom de kapel waar met moeite de "potjekaatsvra" kon passeren met haar triporteur ...

³⁷ Denderhoutem –De Sint Amandusparochie vroeger en nu – Edgard Huylebroek – p.44

³⁸ Denderhoutem –De Sint Amandusparochie vroeger en nu – Edgard Huylebroek – p.85

Derhalve werd besloten de kapel gewoon te slopen en een nieuwe kapel te bouwen in het voorparkje van het nabijgelegen kerkhof in de Molenstraat.

Overeenkomst hiertoe werd bereikt tussen pastoor Peerenboom enerzijds en het gemeentebestuur anderzijds o.l.v. burgemeester Albert De Gendt.

Via de legger van de kadastrale plannen van P.C. Popp uit ± 1850 weten wij met absolute zekerheid dat de toenmalige kapel (gebouwd in 1727) reeds eigendom was van de gemeente Denderhoutem (zie vroeger).

Alhoewel de gemeente eigenaar was van het pand waren het toch de Atomse ingezetenen die zorgden voor het onderhoud en de herstellingen aan het gebouw. (zie het Parochiegedenboek). Dit in tegenstelling tot bv. de Kapel op Terlinden, die een privé initiatief was gebouwd op privégrond (nadien geschonken aan de kerkfabriek en nu resulterend onder de vzw Parochiale Werken) was de Zevenkapel sedert de onafhankelijkheid eigendom van de gemeente die als dusdanig er ook onderhoudsplichtig voor was.

Onderwijzeres Marguerite Ghijsels vertelt hierover in haar dagboek dat “enkele geburen van de kapel toen samenkwamen en met onderpastoor De Vreese bij burgemeester De Gendt (foto rechts samen met zittend schepen Callebaut) trokken. Daar de oude kapel gemeente-eigendom was zouden de kosten voor een nieuwe kapel ten laste van de gemeente moeten zijn maar het gemeentebestuur³⁹ beloofde slechts 25.000 fr” maar stelde wel zelf een perceel grond ter beschikking voor de bouw van een nieuwe kapel in het parkje voor het kerkhof.

Er was “slechts 5000 fr in de kas van de kapel” maar er werd wel 87.596 fr opgehaald in de gemeente en dank zij de inzet van ontelbare vrijwilligers kwam de nieuwe kapel er dan toch in binnen het budget.

Het gemeentebestuur stelde niet alleen de grond ter beschikking maar keurde uiteindelijk ook – bang anders bij de volgende verkiezingen door haar katholieke kiezers hierop afgerekend te zullen worden - een toelage ten bedrage van 25.000 Fr⁴⁰ goed voor de herbouw van de kapel.

De kosten verbonden aan de aankoop van de materialen werden betaald met giften en een omhaling bij de inwoners van de gemeente.

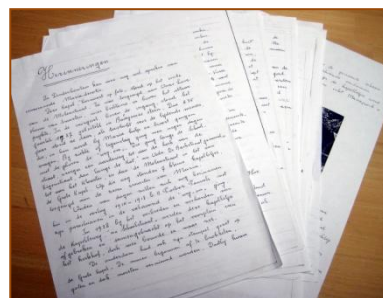
³⁹ Burgemeester: Albert De Gendt, Schepenen: Petrus Van Der Hoeven en Frans Callebaut. Raadsleden: Bernard Vocaet, Roger Sterck, Gustaaf Meert, Jozef D’Hondt, Cyriel Kiekens, Richard Coppens, Marcel Coppens en Paul Van Rossen.

⁴⁰ Volgens het dagboek Marguerite Ghijsels en de ingemetselde oorkonde 25.000 Fr - Edg. Huylebroek noemt 75.000 Fr als bedrag.

Het nieuwe gebouw werd in een relatief korte tijd door vrijwilligers-stielmannen van Denderhoutem gebouwd die hun diensten kosteloos hadden aangeboden. De eerste steenlegging vond plaats op 12 mei 1962 en te die gelegenheid werd een oorkonde op perkament, gemaakt door Achiel Van Damme, onder de drempel ingemetseld. De nieuwe kapel werd ingewijd op 16 september 1962.

Het gedetailleerde verhaal van de bouw van de kapel schreef onderwijzeres Marguerite Ghijssels [Toinès Marguerite⁴¹] (op de foto met onderpastoor De Vreese – zuster van Gabrielle, één van de grote bezielsters van de bouw van de “nieuwe” kapel - neer in haar bewaard gebleven “Herinneringen” waarvan hierna, als eerbetoon aan alle medewerk(st)ers, de integrale versie⁴² vol met anecdotes van en over heel gewone Atomse mensen volgt.

“Herinneringen”

In Denderhoutem kan men nog wel spreken van eeuwenoude Mariadevotie. Deze kapel stond op het einde van de Molenstraat. Ze was toegewijd aan Onze Lieve Vrouw van Smarten wier beeltenis er boven het altaar prijkte. In de voorgevel, boven de ingang, stond het jaartal 1727 gebeiteld in Bavegemse steen. Dus 235 jaar stond ze daar, als toevlucht voor de lijdende mensen die, in nood, bij Maria hulp en troost gingen vragen. Bij ziekte of tegenslag ging men negen dagen met de geburen de “weg-om”. Die ging langs de Schoolstraat, vroeger een aardeweg, tot aan de hoek van de Eigenstraat, dan langs “De Kat” – nu Advokaat De Backerstraat genoemd – tot aan het Klooster en dan de Molenstraat in tot aan de Grote Kapel. Op die weg stonden 7 kleine kapelletjes toegewijd aan de Zeven Smarten van Maria.

Ouden van dagen zullen zich nog herinneren hoe in de oorlog 1914-1918 E.H. Pastoor Pauwels met zijn parochianen in de valavond de “weg-om” ging.

In 1938 bij het verbreden en verharderen van de Kapelleweg – nu Schoolstraat – werden deze kapelletjes afgebroken en samengebracht op het voorplein van het kerkhof doch men bouwde er maar zes.

De ouderdom had ook zijn stempel gezet op de Grote Kapel. De muren begonnen af te brokkelen, goten en dak moesten vernieuwd worden. Daarbij kwam dan nog dat ze in de weg stond voor urbanisatiewerken, die om reden van het altijd toenemende druk verkeer op die plaats, nodig waren. Er werd dan ook besloten de oude kapel af te breken en er een nieuwe te bouwen op het voorplein van het kerkhof daar dicht bij.

Enkele geburen van “de Kapel” kwamen bijeen. Voor de eerste keer in het gemeentehuis, samen met burgemeester De Gendt en E.H. Onderpastoor De Vreese. F werd druk geredetwist, meest om de grootte want de oude kapel was 5m op 10 m en de nieuwe kapel mocht niet – of toch weinig – kleiner zijn volgens de geburen. Uiteindelijk werd er beslist van 4m op 8m te nemen. Er was slechts 5.000 frank in de kas van de kapel. Daar de oude kapel gemeente-eigendom was, en ze weer op grond van de gemeente gezet werd, zouden de kosten ten laste van de gemeente moeten zijn maar het gemeentebestuur beloofde slechts 25.000 fr. Plus de 5.000 fr in kas maakt dat 30.000 fr. Bouw daarmee maar eens een kapel !!! En 't moest dan nog een schone zijn.

⁴¹ Marguerite van Twijnders/Twijnsters. = spinners/spinsters.

⁴² Ze wist toen echter niet dat de oorsprong van deze kapel veel verder terugging dan 1727.

Hoe dat nodige geld bijeen brengen?

Er werd dan een bijeenkomst gepland met al de geburen in het café van Cyriel Peleman. Daar werd beslist een omhaling te doen in al de wijken en straten van de gemeente. Dit werd gedaan door telkens twee personen: iemand uit de buurt van de kapel en iemand uit de wijk waar men rondging.

Deze omhalingen brachten de som om van 87.596 fr. Voeg daarbij de 25.000 fr van de gemeente en de 5.000 fr uit de kas gaf een budget van 117.596 fr. it was al een aardig sommetje maar de kosten zouden naar schatting ten minste 200.000 fr bedragen.

Stielmannen van kunstsmederij, schrijnwerkerij, timmerwerk en vervoer boden zich vrijwillig aan om gratis aan de opbouw der nieuwe kapel te helpen. Aan opbouwers ontbrak het niet maar om de oude kapel af te breken... daar was niemand voor te vinden. Neen, dat niet! Want dat zou hen kunnen ongeluk bijbrengen.

Het gemeentebestuur liet de oude kapel dan afbreken door gemeentearbeiders. Alles werd op het voorplein van het kerkhof gebracht zodat er goed gerief was voor de fundamenteën.

Intussen werd er nog menigkeer vergaderd in een particulier huis om te beslissen over het plan, de grootte, het te gebruiken materiaal enz...

Wie zou voor het plan zorgen? Liefst iemand die er niet veel moest aan verdienen. Een architect uit de straat werd eerst aangesproken maar "die had geen tijd." Burgemeester De Gendt stelde voor het te vragen aan de schoonzoon van Cyriel De Dier, architect Piet De Maegd van Liedekerke. Deze aanvaardde en zorgde dan ook gratis voor een eenvoudig maar prachtig plan.

Langs buiten zou er een plint in arduinstenen aangezet worden. Maar arduin kost veel! De burgemeester kwam ons weer tegemoet: in de gemeente lagen zo hier en daar grote stukken arduin (zoals in de Ankerstraat van de oude brug over de beek, achter de kerk van de omheining van het oude kerkhof enz...) Al die stukken zouden gekapt worden aan een schappe-

lijke prijs – door tussenkomst van aannemer Jozef De Coninck – bij een steenkapper uit Deux Acren". Maar die zware stukken op een camion krijgen? Dat was niet te doen. Geen bezwaar: Frans Callebaut (niet alleen schepen maar ook baas van de toenmalige zagerij op Koekelberg en fabrikant van de bierbakken van de Aalsterse Brouwerij Zeeberg) werd aangesproken en die zou met zijn bomenkraan de zware stukken op de camion laden en Casemir "Kasse" De Troyer (aannemer grondwerken – Molenstraat) zou zorgen voor het vervoer. Alles was gereed en er kon aan de opbouw begonnen worden.

Op vrijdag, 4 mei 1962 werden de "stekken" geslagen en de eerste spade in de grond gestoken.

Zaterdag, 5 mei,

de vooravond van kermis, was men om 8u00 present om de grote werkzaamheden te beginnen. Het was een schone zomerse dag en aan werkers ontbrak het niet. Er werd gewerkt met enthousiasme. De “feljsten” deden het grondwerk, de oudsten klopten de stenen kapot. Die van in de tachtig – die zich nog moeilijk konden bukken – kregen van Celeste De Bruyn één van die oude Vlaamse stoelkens om er zich bij neer te zetten. Dezen die wat van 't vak afwisten maakten brikajon⁴³ af en de jongsten droegen het met emmers in de fundamenteën. Alles ging opperbest!

Het werk was natuurlijk niet af op één dag en daarom werd beslist dat enkele gepensioneerden de woensdag daarop zouden voortdoen want men wilde alles gereed hebben om de zaterdag daarop beginnen te metsen. Maar die woensdag was alles nog niet af en enkelen deden de donderdag voort om de zaterdag voor goed te kunnen starten.

Dan maar op ronde om metsers aan te spreken die gratis eens een zaterdag wilden geven om aan onze nieuwe kapel te helpen. Dat was het werk van Suzanne (“van Camslougers⁴⁴”) Muylaert en van Gabrielle (“van Toinèns” (=Twijnders) Ghijssels die ook moesten zorgen voor de bestelling en de betaling van het nodige materiaal.

Maar om te metsen is er water nodig en veel! Op het plein was er geen; met kuipen aanvoeren was ongedaan werk.

Geen zorgen: Frans Bael, “den Boamis” (kolenhandelaar en begrafenisondernemer) – werd aangesproken en die vulde zijn groot “waterstuk”⁴⁵ en voerde het tot op het plein en het probleem was opgelost.

Zaterdag, 12 mei

Om 8 uur waren er al 15 mannen op het appèl: vijf metsers en tien dienders. Cyriel Troch vergezeld van Léon Ghijssels reed die dag met de stukken arduin naar Wallonië; Frans Muylaert reed om teerpapier en de lokale bieruitzetters⁴⁶ die langs kwamen zetten elk een bak af.

⁴³ Fonetische schrijfwijze van het franse *bricaillon* = funderingssteenslag.

⁴⁴ Camslouger's = Kamslager = vervaardiger van weverskammen. De Atomse keuterboerkes zaten in de winter wanneer er geen werk was op het veld meestal op hun eigen weefgetouw om toch brood op de plank te krijgen. De Atomse wevers konden op een eeuwenlange traditie terugkijken: de eerste vermelding van linnenwevers in Denderhoutem dateert trouwens uit 1308! (SABBE Etienne, De Belgische Vlasnijverheid, volume 1 – 1943 – p. 150.)

⁴⁵ Marguerite schreef “waterstuk” want als onderwijzeres durfde ze “den Boamis z'n zjiekstuk” niet schrijven.

⁴⁶ Cyriel Peleman, Frans Roelandt “Krüger”, August Souffriau “Gist, den biermaan” en Aimé De Pelsmaeker “Kebber” - Eigenaardig genoeg – niettegenstaande het grote bierverbruik - staan de muren van de kapel toch nog redelijk recht

En er werd op tijd met de fleskes bier rondgegaan en elkeen was tevreden. Er heerste waarlijk een goede geest op het werk...⁴⁷ En al wie kon hielp mee elk op zijn manier.
En na een paar zaterdagen goed doorwerken kwamen de muren goed boven de grond.

Zaterdag, 19 mei

Werd de ingang gemaakt naar de maat van de deur van de oude kapel (gemaakt in 1945) daar deze nog in heel goede staat was en dus kon worden gebruikt.

Onder de dorpel van de voordeur werd een fles ingemetseld. In die fles steekt een vel perkamentpapier waarop Achiel Van Damme in sierschrift in chinese inkt het volgende schreef zodat degenen die over 235 jaar de kapel zullen afbreken om weer te vernieuwen en te verschonen – zo hopen wij toch! – kunnen getuigen van de onbaatzuchtige werklust en de ware Mariadevotie van hun voorouders:

Oorkonde

Ten jare negentienhonderd tweeënzestig de twaalfde mei werd van deze kapel de eerste steen gelegd.

De onkosten der bouwmaterialen werden betaald door giften en een omhaling bij de inwoners der gemeente, alsmede een toelage van 25.000 fr geschonken door het gemeentebestuur.

De opbouw en afwerking dezer kapel werden verwezenlijkt door vrijwilligers der gemeente die hun diensten kosteloos hebben aangeboden.

*Deze kapel werd gebouwd ter vervanging der kapel van
Onze Lieve Vrouw van Zeven Weeën,
gelegen op de samenloop der Molenstraat en Schoolstraat en die - gesticht in het jaar 1727 -
wegens hare totale bouwvalligheid en de steeds grotere eisen van het moderne verkeer, moest worden
gesloopt.*

Denderhoutem, de 12 mei 1962.

Het Schepencollege

De Burgemeester

*Van Der Hooven Petrus
Pallebaut Frans*

De Gendt Albert

*De Kerkelijke Overheid
Pastoor Deerenboom*

⁴⁷ De “jonge gasten” werden benoemd tot “manoeuvres” - eerder hulp-metsersdieners - die onder het deskundig toezicht van een meesterdiener eerst bricaillon (funderingssteenslag) en nadien “mièjetel” (mortel) mochten” afmaken om de “mesjers” te dienen. Wij liepen meestal allemaal school in het college te Ninove en ik (toen 15 jaar) herinner me zeker nog Paul De Gendt (zoon van), Gerard Van Holderbeke - die één jaar voor mij zaten op 't college – maar ook Herwien Borreman en Freddy De Troyer (en ik vergeet er ongetwijfeld zeer veel!).

Zaterdag, 26 mei

Er waren die dag negen metsers en tien helpers maar deze keer wou het weer niet mee. De mensen moesten altijd gaan schuilen onder de grote treurwilg. 't Was wel dat ze op tijd nog "nen druppel" konden nemen om wat op te warmen.

's Middags trokken ze nat naar huis en toch hadden enkelen nog de moed om na de middag terug te komen. Maar rond de middag kon het echt niet meer zijn en werden de werken volledig stopgezet.

Elke zaterdag herbegon men met nieuwe moed. Het was schoon om die mannen daar bezig te zien, naarstig, met zorg, niemand was er baas en elk werkte alsof het voor zijn eigen huis was. E.H. Onderpastoor Firmin De Vreese, die van in het begin het werk had gesteund, kwam op tijd eens kijken om wat moed in te blazen.

derpastoor Firmin De Vreese, die van in het begin het werk had gesteund, kwam op tijd eens kijken om wat moed in te blazen.

Voor de kapel was een toren voorzien. "Daar zou toch een klokje moeten in hangen!" werd er gezegd onder elkander. Leon Pots die rond Brussel werkte voor een aannemer had daar al menig keer een noodkerkje zien staan in de Neerpedestraat op Anderlecht. Ze deed geen dienst meer maar er hing toch nog een klokje in. "Die zou voor onze kapel kunnen dienen!" dacht hij en hij trok zijn stoute schoenen aan.

Hij vertrok met de eerste autobus naar Denderleeuw, nam een vroege trein naar Brussel en ging voor hij naar zijn werk ging "klappen" met de pastoor. Hij vertelde hem over de in opbouw zijnde wijkkapel en de toren "zonder klok". De pastoor was wel bereid om het klokje af te staan maar zegde de verantwoordelijkheid niet op zich te durven nemen om het er uit te halen want beweerde hij "dat was levensgevaarlijk". Léon die van geen klein gerucht bevreesd is riskeerde het spel: het lukte. Hoe kon het anders? Het was toch voor Onze Lieve Vrouwke en op

Vrijdag, 8 juni

werd ze in Anderlecht afgehaald met de auto van Maria Muylaert en 's namiddags kwamen ze triomfantelijk met het klokje naar huis. Er gauw eens op geklopt om de burens er bij te halen. En of ze welkom was! De pastoor van Anderlecht durfde er niets voor vragen. Er werd 1000 Fr gestort op zijn PCR voor zijn nieuwe kerk. Hij was heel tevreden en wij hadden ons gerief. Het heeft reeds goeden dienst gedaan!

Dinsdag, 26 juni

De muren waren van hoogte. Vooraleer de gevels op te metselen zou de ijzeren toren die de gebroeders Peleman hadden gemaakt geplaatst worden. Eerst de voet gezet. Maar dan dat zwaar gevaarte rechten was geen kinderspel. Daar kwamen alle mannen van de buurt hun krachten meten: er waren er misschien wel twintig! De toren, die gemetaliseerd is en dus roestvrij, werd met kabels rechtgetrokken en op zijn voetstuk gezet terwijl de Gebroeders Willy en Lucien Peleman en Herman Eeman hem aan de voet vast lasten. Ja, iedereen deed zijn best opdat

alles goed zou lukken.

Op zekere dag kwam men met de façadesteen voor de binnenmuren. Die moest natuurlijk met de hand gelost worden. Het was in de namiddag, midden in de week. De mannen waren weg naar hun werk. Geen zorgen! Er werd hier en daar een deur open gestoken: de vrouwen kwamen buiten en zij hielpen de stenen aflossen dit tot grote verbazing van de voerman. "Dat" zegde hij "heb ik nog nooit niet meegemaakt!". En zo ging het werk vooruit. Wie kon hielp mee al was het soms maar met een pulleken "oude klaren".

De kapel stond er. Nu nog afwerken. Het altaar werd gemetst in gekapte arduin. De zwarte marmeren altaar-trap⁴⁸ komt nog uit de oude kapel. Ook het wijwatervat, dat uit één stuk is, en het kruisbeeld aan de achtergevel met gemetaliseerde Kristus – die 20 kgr weegt. Het grote Lieve Vrouw-beeld boven het altaar komt ook uit de oude kapel.

Léon Pots zorgde voor de marmeren zijtafeltjes en van het klooster kregen we de marmeren vensterbladen. Het was alles eenvoudig, maar toch schoon, binnen en buiten.

Maar de kleine kapellekes staken er lelijk op af. Waarom zouden die ook niet afgebroken en vernieuwd worden? Maar het mocht weer niet veel kosten, want wij waren toen nog niet zeker of de grote kapel zou betaald geraken. Er werd aan de metsers gevraagd of er geen van hen bereid zijn om ook een klein kapelleken te metsen? En ja, ze stemden toe!

Architect De Maegd werd nog eens aangesproken en met dezelfde bereidwilligheid maakte hij weer – gratis – een bouwplan voor een klein kapelletje, met daarbij een grondplan van het parkje voor het kerkhof. In ieder kapelletje werd een Bavegemse steen – afkomstig uit de oude kapel - gemetst met daarin de Romeinse cijfers van I tot VII om de volgorde aan te duiden.

Xaveer Uytersprot legde de fundamente van alle zeven de kapelletjes. Cyriel De Dier, schoonvader van de architect, metste het vijfde als model want ze moesten allemaal schoon gelijk zijn.

En zeven edelmoedige mannen metsten elk "hun" klein kapelletje⁴⁹:

- I. Jean Limpens (°30.3.1937 - ∞ Raes Gabriële)
- II. Frans Torrekens (°20.1.1933 - ∞ De Nul Marie-Louise)
- III. Frans De Pelsmaeker (° 30.5.1920 † 2002)
- IV. Bernard Vocaet (° 22.8.1898 † 9.12.1971)
- V. Cyriel De Dier (° 11.10.1898 † 15.10.1983)
- VI. Léon Pots⁵⁰ (° 31.8.1911 † 24.6.2002)
- VII. Petrus De Kock (° 21.02.1897 † 24.02.1985)

⁴⁸ in 1925 nog door pastoor Pauwels besteld

⁴⁹ De kapelletjes hadden (en hebben) de volgend thema's:

- De opdracht van Jezus in de tempel
- De vlucht uit Egypte
- Jezus verlaat zijn moeder
- Jezus ontmoet zijn moeder
- Jezus sterft aan het kruis
- Jezus wordt afgenomen van het kruis
- Jezus wordt begraven

⁵⁰ Was van beroep timmerman-bekister en kwam met het idee op de proppen bij architect De Maegd de arduinen dekplaten van voor- en achtergevel van de kapel evenals de puntdakjes van de kleine kapelletjes te maken in beton (een techniek die sedert Expo '58 heel gangbaar was): in een tijdelijke aangebrachte mal waarin een ijzeren bewapening werd beton gestort. Na uitharding van het beton werd de bekisting verwijderd. Veel goedkoper en onderhoudsvriendelijker dan arduin of leien. En na 50 jaar nog altijd geen betonrot !

De schilderijtjes werden gemaakt door kunstschilder Paul Ysebaert.⁵¹

Het plein rondom de kapel werd door de gemeente schoon beplant met sierstruiken maar de mooiste sierbomen werden behouden. De weg langs de kappeltjes werd geasfalteerd zodat het nu een echt Mariapark is.

Het werk schoot goed op. Het ging stilaan naar September toe. De muren werden schoon geveegd. De kapel naderde haar voltooiing.

Er werd al gedacht aan de wijding. Dit zou moeten plechtig zijn. In eendrachtig samenwerken zoals heel de bouwperiode verlopen was. Alle organisaties der parochie werden aangesproken om de plechtigheid te helpen opluisteren. Het was de kapel van iedereen en het moest ook het feest zijn van iedereen.

⁵¹ Na de brand in 2004 (zie verder) ging ik op zoek naar een nieuwe piëta welke ik in het Centrum voor Religieuze Kunst vond in Heverlee. Op mijn zoektocht vond ik daar ook de kader – die nu ophangt in de kapel - met de in 1909 door het *Gesellschaft für Christliche Kunst* uitgegeven aquarelgravures naar de Zeven Smarten die Jozef Janssens (°1854 +1930) schilderde voor de O.L.Vrouwkathedraal in Antwerpen.

Meteen was dan ook geweten hoe en waar Ysebaert zijn inspiratie haalde. Daar waar Janssens haast fotografisch - weliswaar in een zweem van romantiek - schilderde nam Ysebaert gewoon de structuur van de schilderijen over en penseelde met grove trekken zijn eigen naieve versie. De oorspronkelijke schilderijtjes in olieverf – op unalijplaat, zonder degelijke afscherming van weer en wind – waren na haast een halve eeuw in een zo erbarmelijke staat dat ze aan vervanging toe waren. Het wijkcomité zocht en vond een oplossing bij het VTI Vrij Technisch Instituut te Aalst. (zie verder)

De vrijwillige arbeiders werden allen persoonlijk uitgenodigd (zie hieronder) en niets werd onverlet gelaten om die dag zo goed mogelijk voor te bereiden.

STRIKT PERSOONLIJK

Mevrouw,
Mejuffer,
Mijnheer,

Hiermede wordt u vriendelijk uitgenodigd tot de wijding van de nieuwe Kapel van Onze Lieve Vrouw van Zeven Weeën op zondag 16 september a.s.

We komen samen in de kerk om 2h30 om dan stoetsgewijze op te stappen.
Om 3h dan wijding door de Zeer Eerwaarde Heer Deken met toespraak.
Daarna Plechtig Lof en Ommegang.

Daar de plaatsruimte beperkt is, zullen alleen de Gemeenteraadsleden en de mannelijke vrijwillige helpers binnen gelaten worden; dan vragen wij nog dat de jongeren begrijpend zouden zijn om ouderen te laten voorgaan.

Na de plechtigheid zijt ge zeker verwacht in de Parochiale Zaal voor een kleine attentie.

U wordt nog uitgenodigd op zaterdag 22 september om halfacht in de Kapel de H. Mis bij te wonen die zal opgedragen worden voor het geestelijk en tijdelijk welzijn van al de vrijwillige helpers.

Het Komiteit

De geburen der kapel kwamen enige avonden van tevoren samen om versieringen te snijden en te stikken, want niet alleen het domein rond de kapel maar heel de Molenstraat moest feestelijk versierd worden.

Eindelijk brak de grote dag aan...

Zondag, 16 september

Van reeds vroeg in de voormiddag waren enige mannen met ladders op stap om van huis tot huis versieringen vast te maken. Daar kwam natuurlijk hier en daar een traktementje bij te pas.

Jan Van Der Burght zorgde voor, passende muziek en Marialiederen op het domein hetgeen de feeststemming nog vermeerderde.

Om half drie kwam een lange stoet van aan de kerk de Molenstraat ingestapt:

Ruiters – processiegroepen – jeugdgroepen – fanfare – gemeentebestuur – geestelijkheid en talrijke parochianen – zelfs uitwijkelingen die er aan gehouden hadden deze eenvoudige maar indrukwekkende plechtigheid bij te wonen.

Maar naar wie vandaag alle aandacht ging was naar de vrijwillige arbeiders: het was dank aan hen dat dit stoute initiatief – een nieuwe kapel te bouwen – werkelijkheid was geworden.

Het was een grote groep: jongelingen, flinke mannen, ouden van dagen. Drie generaties hadden vijf maanden lang hun krachten en hun kunst samen gelegd om dit doel te verwezenlijken en dat zonder maar één enkele frank vergoeding!

Nu stapten ze daar, zij aan zij, de paternoster in de hand, om hun hemelmoeder in haar nieuw verblijf te verwelkomen.

Eerwaarde Heer Deken Back⁵² deed de wijdingsplechtigheid en hield daarna de gelegenheidstoespraak.

Dan volgde een plechtig lof gezongen door het parochiaal zangkoor onder leiding van Eerwaarde Heer D'Hollander.

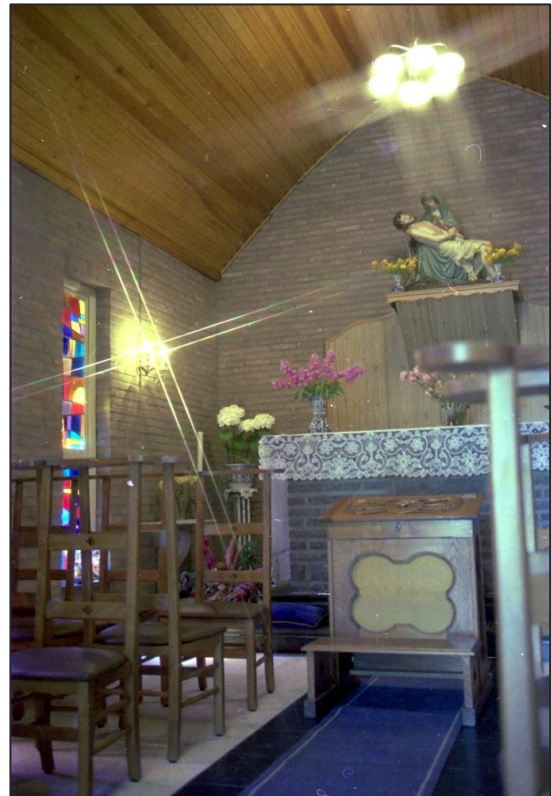
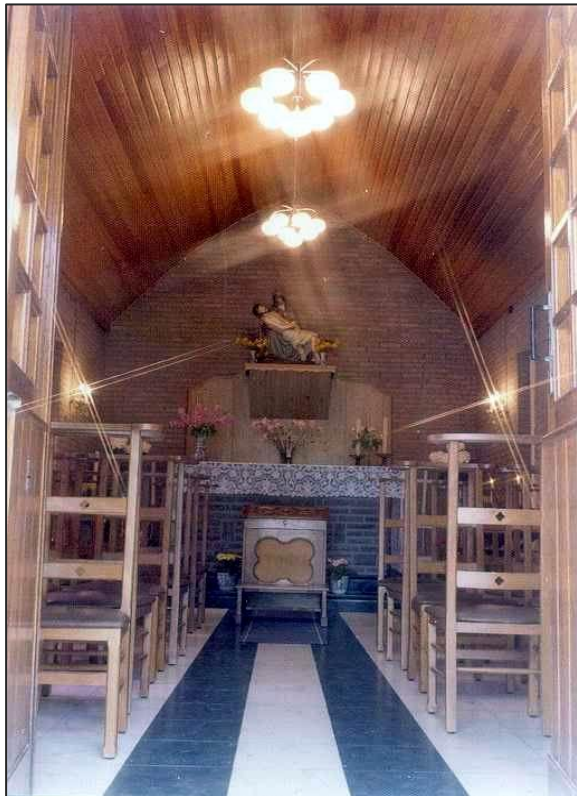
Na de plechtigheid was het aanschuiven om in de kapel binnen te kunnen want iedereen wilde dit schoon, eenvoudig bedehuis ook van binnen bewonderen.

Daarna werden allen, die van verre of van bij hun steentje hadden bijgedragen tot opbouw der kapel verwacht in de Parochiale Zaal voor een gezellige koffietafel en waar de burgemeester iedereen nog eens hartelijk dankte.

En om de oude traditie van onze voorouders te laten voortleven werd op het samenzijn gevraagd een novene te doen, te beginnen van maandagavond, negen achtereenvolgende dagen de kapellekes rond te gaan voor de genezing van Albert Heyndrickx, die bij de aanvang van de werken nog had meegeholpen en nu in de kliniek lag te Aalst en een voet moest afgezet worden.

Velen hebben die novene meegedaan.

Integraal uit "Herinneringen" van Marguerite Ghijssels

⁵² Het ganze verhaal in het krantenknipsel uit Het Nieuwsblad van 18 september 1962.

Hoezeer de eredienst van O. L. Vrouw-van-zeven-Weeën een reële plaats blijft innemen in het godsdienstig leven van de bevolking is andermaal op overtuigende wijze gebleken bij de inhuldiging en wijding, zondagnamiddag, van de nieuwe kapel en de zeven kleine kapelletjes, die ter vervanging van de in 1727 opgerichte maar wegens verkeersnoodwendigheden afgebroken kapel, in het parkje voor het kerkhof werden opgericht. Zelfs tal van uitwijkelingen hadden er aan gehecht deze door de luister waarmede zij gepaard ging indrukwekkende plechtigheid bij te wonen. De mensen uit de buurt van de Molenstraat en aanpalende straten hadde n zich terdege ingespennen om het domein en de Molenstraat in haar volle lengte te versieren en door aangepaste religieuze muziek een wijdingsvolle stemming rond het gebeuren in het leven te roepen.

Met de Kon. Fanfare « Moed en Volharding » vooraan begaf men zich stoetsgewijze naar de te wijden kapel en kapelletjes. De parochiale geestelijkheid, waarbij zich E. H. De Schepper, superior van het St. Lievenskollege te Gent, en E. H. Devenijns, als vertegenwoordiger van E. H. De Landsheer, principaal van het St. Aloysiusinstituut te Ninove, hadden gevoegd, de gemeentelijke magistraat, groepen uit de jaarlijkse processie, schoolkinderen en een aanzienlijke menigte, stapten mede op. Het was Z. E. H. Back, pastoor-deken van Ninove, die het wijdingsritueel verrichtte en een toespraak hield, waarna E. H. Peerenboom, pastoor een plechtig lof opdroeg hierbij bijgestaan door E. H. De Vreese, onderpastoor.

In zijn dankwoord richtte E. H. Pastoor zich tot allen die hadden bijgedragen tot de oprichting van het nieuwe heiligdom en de organisatie van het wijdingsfeest. Een gemengd koor o.l.v. E. H. D'Hollander gaf een stijlvolle uitvoering van de liturgische gezangen.

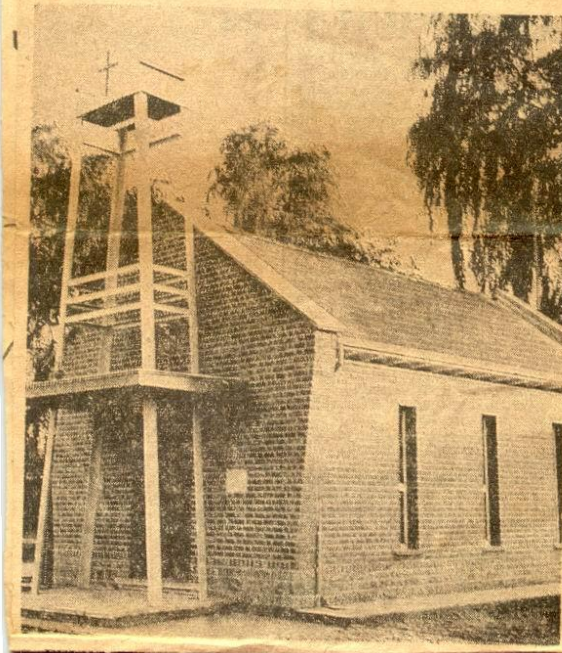
Een rondgang langs de kleine kapelletjes die aan de boord van de geasfalteerde parden staan opgesteld besloot de plechtigheid waarna elkeen de gelegenheid kreeg de grote kapel te bezichti-

gen en zich te vergewissen van de grote verdiensten en bekwaamheid van zovele vakmensen en vrijwillige werkers die zonder de minste aanspraak op een geldelijke vergoeding hun tijd en kunde aan het heiligdom hadden besteed.

Tijdens een receptie in de zaal « Hand in Hand » werd het woord gevoerd door burgemeester De Gendt. In de persoon van de architect de h. De Maeght, van de juffrouwen Suzanne Muylaert, Gaby Gijssels en de h. Leon Pots werd hulde gebracht aan allen die van verre of van bij hadden bijgedragen om t.e.v. O. L. Vrouw een waardig heiligdom op te trekken en aldus een nieuwe stimulans te geven aan de eeuwenoude devotie tot de Moeder van Smarten. (jds)

Dinsdag 18 september 1962

WIJDING VAN NIEUWE KAPEL TER ERE VAN O. L. VROUW VAN SMARTEN TE DENDERHOUTEM

Processies lijken aan het begin van de eenentwintigste eeuw te behoren tot een ver katholiek verleden. De voorbije eeuwen waren die optochten echter alomtegenwoordig in het katholieke leven ook bij ons. In de rooms-katholieke traditie is de belangrijkste procesievorm de Sacramentsprocessie. Een geconsacreerde Hostie (“het Lichaam van Christus”) werd in een monstrans geplaatst ter aanbeding en op een plechtige wijze door de priester onder een baldakijn - dat door dragers boven (de priester met) het Allerheiligste werd gehouden - door de straten van het dorp gedragen.

Processies hebben hun wortels in de middeleeuwse verering van heiligen en hun relikwieën. Heiligenbeelden, massa's bloemen, schitterende gewaden, kaarsen en muziek droegen bij tot een indrukwekkende sfeer. Het eerste spoor van een processie in – of liever naar - Denderhoutem dateert uit 1430.

Onze Atomse processies vinden hun oorsprong in het katholieke reveil van de 19de eeuw. Bij ons werden de gelovigen tweemaal per jaar opgeroepen om in een feestelijke optocht openbaar hulde te brengen aan het H. Sacrament en tevens openbaar getuigenis af te leggen van het geloof. De eerste keer ging de processie uit onder het octaaf van Sacramentsdag. De tweede keer gebeurde dit op halfhoogst.

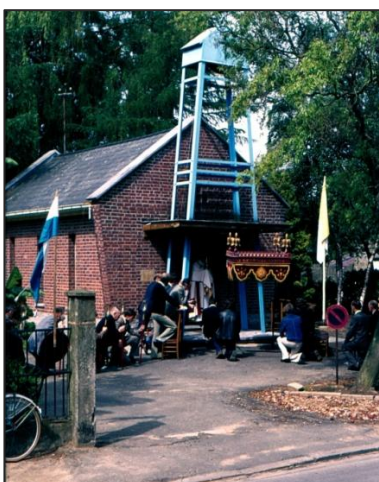
De eerste processieweg ging naar de Steenweg op Ninove en via de Bareelstraat naar Terlinden waar een kort lof werd gehouden in de St. Antoniuskapel. Vervolgens terug naar het Dorp waar aan een rustaltaar een tweede plechtigheid plaats had om dan terug te keren naar de kerk voor een kort lof, de zegen met het H. Sacrament en een danklied.

De tweede processieweg op het feest van Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming ging naar de Molenstraat met een zegening aan de kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën voor het kerkhof die feestelijk bevlagd werd.

Vervolgens ging het verder langs

de Schoolstraat (de vroegere *Capelleweg*) en de Advokaat De Backerstraat (waar nog een kleine halte aan het kapelletje aan het “Caré-stretjen”) terug naar de kerk voor de slotplechtigheid.

Vroeger was dit werkelijk een grote feestelijke gebeurtenis. Zo men al niet in levenden lijve actief

mee opstapte in de processie kwam men tenminste zijn sympathie betuigen voor het gebeuren.

Langs de procesieweg werd, naargelang de processie het H. Hartbeeld of het beeld van O.L. Vrouw, geflan-

keerd door twee kandelaars en liefst nog met minstens één vaas met bloemen, achter het raam op een huisaltaar uitgesteld. Daags te voren werden in de namiddag dahlia's, lupinen en gladiolen uit de eigen tuin gesneden waarvan de bloemblaadjes werden geplukt tot toch een emmertje kon worden gevuld. Bij gebrek aan bloemblaadjes werden er kleurrijke linten en zilverpapiertjes verknipt tot een soort kleurrijke confetti.

De dag dat de processie uitging werd 's morgens de vlag uit het raam gestoken en werden stoelen op het voetpad geplaatst zodat er zittend op de stoet kon worden gewacht.

Wanneer het weer goed zat en er "groen licht" werd gegeven (soms gebeurde het dat ze diende afgelast te worden vanwege het te slechte weer) zette de processie zich in beweging.

Wanneer ze in de straat in aantocht was werden dan de bloemblaadjes en papiertjes eventueel aangevuld met fijn wit zand snel op straat uitgestrooid "om onz'Heer eer te bewijzen", de stoelen gekeerd en eerbiedig de knieën aangenomen.

De "Zwisj"⁵³ opende de stoet met twee misdienaars met processievaandel en één misdenaar die het processiekruis droeg. In de processie steevast ook O.L.Vrouw van Smarten met een groep meisjes die de lijdenstuigen van de passie symboliseerden: het kruis, de ladder, een spons, een speer, een dobbelsteen, nagels en de doornen kroon.

De kapel ontving niet alleen veel volk wanneer de processie uitging. Op 1 mei en op elke zon- of feestdag van mei vond vroeger ook een lof plaats.

Maar dan waren er ook (en zijn er nu nog dank zij de inzet van enkele gemotiveerde vrijwilligers) de bedevaartsdagen. De voornaamste bedevaartsdagen betreffen een jaarlijkse noven⁵⁴ van 1 tot 9 mei, met eucharistieviering en lof, en daarna een ommegang rond het heiligdom.

En uiteraard was het ook de gewoonte de ommegang te doen bij het feest van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën op 15 september. Nu is er nog altijd op die dag een misviering.

In de zestiger jaren "ging men ook de kapellekes rond" wanneer iemand ernstig levensbedreigend ziek was. En uiteraard ook om te danken voor een bekomen genezing of andere gunst die werd vervuld.

⁵³ De naam "suisse" – in de volksmond vervormd tot "zwijsj" – is afkomstig van de Zwitserse wacht, de persoonlijke lijfwacht van de Paus.

⁵⁴ In de bijlage de tekst van het Rozenhoedje van O.L.Vrouw van VII smarten (oorspronkelijk) gebeden met een speciale rozenkrans. Uitleg bij dezelfde bijlage.

Bovendien werd er jaren aan één stuk bij het overlijden van iemand uit de buurt de rozenkrans gebeden voorgedaan door *Gabriëlleken van Toinèns* of *Camslougers' Suzanneken*.

Beide dames hebben trouwens jarenlang het wel en wee van de Zevenkapel "beredderd" in de traditie van Sjaalen van Camslougers die zelf jarenlang de financiën van de kapel beheerde. Zij zorgden er voor dat de kapel altijd kraaknet bleef, dat er altijd voldoende stock aan kaarsjes werd besteld en verse bloemen werden gekocht op de markt in Aalst om het altaar te versieren. Na het overlijden van Suzanne nam haar zuster Maria het financieel beheer van de kapel over als een goede huismoeder.

Vanaf de inhuldiging van de kapel in september 1962 tot bij haar overleden in 1980 zouden mijn ouders de kapel 's morgens openstellen voor het publiek en 's avonds terug sluiten. Zij zorgden er ook voor dat de kaarsjes werden aangevuld wanneer nodig.

Vooraf met de Allerheiligendagen was mijn vader heel actief in het superviseren van de aangestoken kaarsjes: als er geen

plaats meer was op de kaarsenstandaard staken de bezoekers geen kaarsjes meer aan en dus gind "de Leo" regelmatig kaarsjes met natgemaakte duim- en wijsvinger doven en in een grote doos achter het altaar bewaren voor later. Tijdens de koude wintermaanden, toen er merkkelijk minder bezoekers kwamen, stonden die "stock"-kaarsjes dan altijd te branden...

Na het overlijden van mijn moeder zou hij zelf nog jaren "koster" spelen van de kapel. Na een zwaar ongeluk zou hij die taak teruggeven aan Gabriëlleken tot die op hoge leeftijd zelf naar het rusthuis trok. Christiane Meganck (Wwe Karel De Pril) nam de fakkel over en zou later de welgekomen hulp krijgen van Marcella De Leenheer (echtg. Robert Kestemont). Beide dames kwijten zich tot op de dag van vandaag nauwgezet en met veel toewijding van deze taak: de kapel 's morgens open stellen voor het publiek en 's avonds terug sluiten, kaarsen aanvullen en bijbestellen, bloemen voor

de versiering van de kapel aankopen en schikken en de kapel netjes houden. Nu is het vooral een plaats waar mensen in deze drukke tijd even tot rust kunnen komen bij Maria en haar danken of vragen om een gunst. Menig Atoms student kreeg zonder het te weten hulp van boven die door hun (groot)moeders tijdens de examenperiode werd afgesmeekt.

De Zevenkapel lag ook aan de basis van een echte (nu niet meer gevierde) "Kerremis te Kapelle" (midden juli - bij het ingaan van de *congés in den bouw van Brussel*) en men toen op de koppen kon lopen in de buurtcafés waar steevast "ne jazz" speelde en de kinderen rondjes draaiden op een momentje...

De jaren kabbelen rustig verder en in 1987 wordt het 25 jarig bestaan van de Zevenkapel gevierd met een bijzondere ommegang.

Maar dan...

Eénentwintigste eeuw

Vaarwel onze vertrouwde Belgische frank – welkom de euro : een zegen of een vloek ?

Op donderdag 15 juli 2004 wordt er groot alarm geslagen in de buurt want de Zevenkapel staat in brand! Enkele weken voordien was er reeds – gelukkig genoeg vergeefs - geprobeerd brand te stichten. Uit het onderzoek van de politie en een branddeskundige bleek snel dat de brand aangestoken was met behulp van gedroogde bloemen en enkele kussentjes besprenkeld met een brandversnel-ler.

De ganze inboedel (waaronder de door meubelmaker Jef Lepoivre met de hand gesneden bidstoel, met het door 7 dolken doorboorde hart, die de relikwie van de kapel bevatte) ging in de vlammen op en de schade aan het gebouw werd door de verzekeringsmaatschappij zo hoog geschat dat er even werd overwogen het gebouw gewoonweg te slopen.

Het zou nog tot 21 oktober duren vooraleer Nicolas V.D.D. (33) uit Kerksken-Haaltert zou worden aangehouden. In de periode van mei 2002 tot oktober 2004 stichtte hij niet minder dan 19 branden in de streek. De man zou een passie hebben gehad voor politie en brandweer.

Aangezien de gemeente Haaltert, eigenaar van de kapel, verzekerd was bij Ethias voor haar gebouwenpatrimonium werd de schade aan de kapel geschat door Expertisekantoor ir. Rits bvba uit Gent.

In de zitting van het schepencollege van 27/9/2004 werd de minnelijke schatting van de brandschade goedgekeurd voor een bedrag van

44.474,79 € (exclusief btw). De goedkoopste offerte voor het uitvoeren van de herstellingswerken bedroeg 33.721,39 € (exclusief btw) en 6.225,00 € voor het vervangen van de vernielde inboedel. De renovatie werd voor een nog lager bedrag toegewezen aan een bijhuis van het Hollandse Dolmans Specialistische Reiniging uit Aartselaar.

Kwalijk geurtje aan kapelbrand

Een korte maar zware brand heeft onlangs de grote kapel aan het kerkhof van Denderhoutem volledig in de as gelegd. Het volledige interieur is in vlammen opgegaan en ook de dakconstructie is rijp voor de sloop. Enkel de muren staan nog recht. Buren zijn ervan overtuigd dat de brand is aangestoken. Enkele weken terug was er al sprake van brandstichting in de kapel. Toen kon de schade beperkt gehouden worden.

Lucien Massaert was als één van de eerste op de brand aanwezig. "Ik woon hier in de buurt. Vanuit mijn huis heb ik een perfect zicht op de straat waarin de kapel gelegen is. Er stonden hier enkele mensen te kijken. Ik ben dan ook komen kijken en ik zag dat de kapel in brand stond. De brand was duidelijk ontstaan aan het altaar. Ik vroeg of de brandweer al gewaarschuwd was. Men zei van wel maar ik ben voor alle zekerheid zelf komen bellen. Gelukkig, want de brandweer was nog niet op de hoogte. Toen ik terugkwam stond de kapel al volledig in brand. Er was eigenlijk niets meer aan te doen. Het ging heel snel. De vlammen sloegen aan de andere zijde van de kapel al uit de deur."

De brandweer van Aalst was met het korps van Erembodegem snel ter plaatse. Maar er viel niets meer tegen de brand te beginnen. Het hele interieur stond in vuur en vlam en was compleet verloren. De brand was desondanks snel onder controle. De schade aan de kapel is enorm. Het hele interieur en de dakconstructie zijn vernield door de brand. Enkel de muren

▲ Het interieur werd vernield

staan nog recht. De fraaie glasramen sprongen door de hitte stuk. De burens die mee instaan voor het onderhoud van het bekende gebouw aan de ingang van het kerkhof van Denderhoutem, reageren aangeslagen.

Over de oorzaak bestaat nog geen duidelijkheid maar alles wijst op brandstichting. Amper enkele weken terug konden omwonenden

een beginnende brand blussen. Deze was aangestoken met behulp van het altaarkleed. Ook deze keer is de brand ontstaan aan het altaar. De politie is een onderzoek gestart, vooral ook omdat er amper enkele weken terug al sprake was van brandstichting in de kapel. Overigens is de kapel overdag steeds toegankelijk voor het publiek. (VMD/ foto cln)

Het dak dat gewoon te zwaar beschadigd was werd dan maar volledig – zij het “uiterst krakkemikig”- vernieuwd zodat in november 2008 er reeds nieuwe leien – vakkundig! - dienden te worden geplaatst (nu door een Atoms gespecialiseerd bedrijf!).

De in een gevelsteen opgetrokken binnenmuren waren zo zwart geblakerd dat ze niet meer te reinigen vielen en dan maar werd beslist ze gewoonweg wit te schilderen. Door de vroegere waterinsijpeling dienden die echter in 2011 (uit eigen middelen) opnieuw te worden herschilderd door een ander Atoms schilderbedrijf.

Op de bestaande vloer werd een nieuwe tegelvloer gelijmd en in de metalen raamkozijnen nieuwe brandglazen geplaatst.

Het altaar – opgetrokken in arduin – werd gewoon afgebroken en vervangen door een wit zandsteen met ... plexihouten blad dat gelukkig vlug dankzij Luc Bael, een lokale begrafenis-ondernemer werd vervangen door een granieten!

Objectieve waarnemers viel het op dat de uitvoering der werken niet alleen vertraging opliep maar ook – en vooral - dat de kwaliteit en de afwerking van het gepresteerd werk op zijn zachtst gezegd “te wensen overliet”. Het nieuw geplaatste dak was niet waterdicht omdat de er dwars door de leien werd genageld en een waterkering tegen de muren gewoon werd vergeten, de dakbekleding van het afdakje werd helemaal niet vervangen, de nieuwe glasramen werden niet gefixeerd in de ramen, de ingang deur paste niet, het altaar kreeg geen deksteen maar een enz. enz...

Pastoor Bekaert - geboren organisator – nodigde de onmiddellijke burens van de kapel uit op een vergadering in zijn pastorij op 3.11.2004 om er de stand van zaken te bespreken en te polsen naar de eigen middelen van de kapel (giften van gelovigen en uit de verkoop van kaarsen in de kapel) die eventueel zouden kunnen worden aangewend om kosten welke niet gedekt waren door de verzekering zelf te betalen.

Het wijkcomité nam dan maar zelf het initiatief om bij de verantwoordelijke diensten van de gemeente aan te dringen op spoed en remediëring van de gemaakte fouten.

Op 25/3/2005 werd een 10 blz tellend rapport over de frappante misleunen tijdens een werkbezoek aan de Schepenen van Openbare Werken en het diensthoofd Openbare Werken overhandigd door het wijkcomité aangevuld door pastoor M. Bekaert.

De “gespecialiseerde” firma zou in oktober 2006 trouwens alle activiteiten in België beëindigen...

Bij het uitblijven van enig initiatief van de gemeente werd dan maar uitgekeken naar alternatieve mogelijkheden.

Zo werd het plat betonnen afdakje voor de ingang (dat trouwens de metalen klokketoren stabiliseert) gelaten voor wat het was.

Het werd uiteindelijk op 2.7.2008 uit eigen kappellemiddelen vakkundig hersteld door dakwerken Fergé en door Van Hecke en zonen, twee Atomse firma's.

Door een gelukkig toeval las ik in “**De Standaard**” een artikel over de oprichting en de werking van het **Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC)** in de Abdij van Heverlee. Tot mijn heel aangename verrassing ontving ik haast dezelfde dag nog een positief antwoord van Mevr. Cl. Baisier op mijn vraag of het Centrum ons kon helpen op onze zoektocht naar een groot piëtabeeld ter vervanging van het plaasteren beeld dat in de brand bleef. Het CRKC kon ons eventueel een grote (hoogte 109cm x breedte 109,3 x diepte 54,2 cm) houten beschilderd piëta bezorgen.

Heel vlug kregen wij ook een toegang tot de database zodat wij er ook nog een vroeg gotisch kruisbeeld en bijhorende kandelaars, een bidstoel en een kader met de kleurgravures van de Zeven Smarten van Jozef Janssens konden reserveren. De formulieren werden opgesteld op naam van E.H. Michel Bekaert, pastoor van de Sint Amandsparochie, als voorzitter van de kerkfabriek (zodat er nooit discussie zou kunnen zijn over het eigendomsrecht van de geschonken stukken)

Op vrijdag 13 mei 2005 werd het beeld samen met de andere objecten met de camionette van het dekenaat door pastoor Bekaert afgehaald in Heverlee.

Vooraf het O.L.Vrouw-beeld bleek nog mooier in werkelijkheid dan op de ons doorgemaakte foto.

Het beeld – inventaris CRKC 0037.0060 - bleek geen gipsen serieproduct maar een neogotisch exemplaar te zijn dat in 1877 in zacht hout werd gesneden en polychroom beschilderd.

Het werd aan de kapel geschonken door een slotkloosterorde die verkoos anoniem te blijven.

Dat het beeld niet getekend werd door de maker intrigeerde mij en dus kon de zoektocht beginnen. De neogotiek ontstond uit de romantische belangstelling voor de middeleeuwen.

Het was Baron Jean-Baptiste Bethune die de neogotiek van de Engelse architect Pugin in België introduceerde. In 1862 richtte hij mede de eerste Sint-Lucasschool in Gent op als reactie op de 'heidense' Academiën en hanteerde de middeleeuwse vormtaal in corporatistische ateliers. Van de neogotische beeldhouwkunst in hout en steen gaat dikwijls een eenvoudige bekoring uit, minder door de bezieling die er van uitstraalt, dan wel door de technische kwaliteiten die dikwijls niet onder behoeven te doen voor het vakmanschap in werken uit een verder verleden. Tussen het koren is echter ook veel kaf waarvan het verdwijnen niemand zal verdrieten. Toch verdienen de beste producten van de neogotische school voor het nageslacht bewaard te blijven ook al zijn ze niet genaamtekend omdat ze in een atelier voor religieuze kunst werden gemaakt.

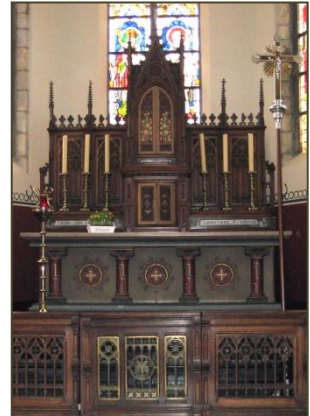
En zo kwam ik uit bij **Mathias Zens**, een Duitse schrijnwerker. Met een beurs kwam die terecht op de beeldhouwersschool die geleid werd door baron de Bethune.

Na zijn opleiding vestigde hij zich als zelfstandig beeldhouwer in Gent. In de periode had Zens meer dan honderd werknemers in dienst en kreeg hij ook veel opdrachten voor de inrichting van kerken.

Zij leverden altaren, communiebanken, preekstoelen, kruiswegen en heiligenfiguren voor de ganse wereld. Dikwijls werkten ze naar een ontwerp van een (stads-)architect of een directeur van een kunstacademie zoals Jules Goethals die dikwijls een totaalconcept uittekenden waarin de beelden en/of de kerkmeubelen dienden te kaderen. Zijn meesterwerk wordt geacht te zijn het ivoren beeld van de Moeder Gods met kind, waarvoor hij in 1905 de "Grand Prix" kreeg op de tentoonstelling van Christelijke kunst in Rome. Twee jaar later, in 1907, kreeg hij voor zijn totale oeuvre het Kruis 'Pro Ecclesia et Pontifice', naar aanleiding van de expositie van zijn werk in de Gentse Sint-Lucasschool. Werken van Zens vinden we o.a. terug in Gent maar ook in ... onze eigen Sint Amandusparochiekerk: het

hoofdaltaar maar ook de kruisweg met 14

identieke houten kaders waarin gipsen afgietsels van de originele in hout gesneden staties werden door zijn atelier opgeleverd. Alleen al om praktische redenen kunnen alle aan hem toegeschreven stukken niet door hemzelf zijn gemaakt maar wel door zijn geschoolde medewerkers, in zijn atelier en uiteraard onder zijn supervisie. Vergeten wij niet dat de meeste afgestudeerden van Sint Lucas met de opgedane stielkennis dikwijls aan de slag gingen in de Mechelse meubelateliers waar ze leeuwenkopjes e.d. moesten snijden voor allerhande tafel- en kastversieringen en de meest begaafden pas later de artistieke toer zouden opgaan!

Of dit nu "Kunst met grote K of kleine k" is laat ik in het midden maar het is duidelijk vakwerk. Kijk maar naar de gebeitelde tranen van Maria, de over haar witte hoofddoek geslagen mantel die verder gedrapeerd ligt op haar beide armen, de soepele plooiën van het laken op het corpus van de gekruisigde Christus. Onder de doornenkroon valt het haar in lange strengen over de schouders. Dat het aureool van Maria – typisch voor deze neogotische beelden - heel kitscherig overkomt zullen wij er maar bijnemen.

Bij aankomst in Denderhoutem werd het beeld met enkele vrijwilligers via een stelling op een sokkel geheven.

Alhoewel de werkzaamheden in de kapel nog niet helemaal werden beëindigd werd toch besloten door het wijkcomité dat de kapel voortaan terug elke dag van 08u00 's morgens tot 18u00 's avonds toegankelijk zou zijn zodat iedereen die het wou er terug even tot rust kon komen via meditatie en een kort gebed. Een taak die door Christiane Meganck en Marcella De Leenheer al jaren met veel toewijding wordt gedeeld.

Pastoor Bekaert nodigde op 27 mei 2005 terug de buren uit om de situatie te bespreken, en maakt een inventaris op van de werken die in eigen beheer nog moesten worden uitgevoerd en betaald. Daarom werd terug gevraagd naar de financiële toestand van de kapel en gesuggereerd om een beheersstructuur voor de kapel in het leven te roepen. Het wijkcomité kocht nieuwe lusters en zorgde voor verwarming in de winter.

De kapel werd feestelijk te heropend op donderdag, 15 september 2005 – de feestdag van O.L. Vrouw van Zeven Smarten.

Gelukkig werd er vooraf al rekening gehouden met een talrijke opkomst zodat voor de kapel nog een grote tent werd geplaatst om alle gelovigen toch onderdak te kunnen bieden tijdens de herinwijding van de kapel.

Om 19u was er een plechtige eucharistieviering die werd opgeluisterd door het parochiaal zangkoor.

Door de grote volkstoeloop werd de mis opgedragen aan een geïmproviseerd altaar in de deuropening.

Eens te meer bleek dat de beslissing om de kapel niet af te breken maar te renoveren wel degelijk de juiste was.

De aanwezigen kregen een herinneringsprentje aangeboden en werden achteraf allen uitgenodigd op een receptie in de Parochiale Zaal.

Onder voorzitterschap van pastoor Luc Engels kwamen de buurtbewoners terug bij elkaar en werd in 2009 een **“Feitelijke Vereniging Zevenkapel”** opgericht die voortaan de kapelgoederen zouden beheren. Voorzitter werd Marcel Muylaert, bijgestaan door Marcella De Leenheer, Christiane Meganck en Rita Van der Donck.

Begin 2011 werd er werk gemaakt van de hoognodige onderhoudswerken (in feite voor rekening van de eigenaar zijnde de gemeente Haaltert) maar betaald uit eigen middelen. De door de jaren munitieus bij elkaar gespaarde centjes voortkomend van giften en de verkoop van kaarsjes kwamen zeker van pas.

De witgeschilderde binnenmuren dienden door de vroegere waterinsijpeling ten gevolge van de niet vakkundige herstelling na de brand dienden te worden herschilderd. De klokketoren, het buitenschrijnwerk en de dekstenen van zowel de kapel als de zeven kleine kapelletjes kregen eveneens een flinke beurt door het Atomse schildersbedrijf - begrafenisondernemer Elie Muylaert.

Verder werd ook nog de achtergevel – zwaar beschadigd door de hitteontwikkeling tijdens de brand – in 2011 hervoegd door aannemer van voegwerken Marnick De Bruyn.

Deze werken werden terug betaald uit kapellefondsen.

Intussen werd ook gezocht naar een financieel haalbare oplossing voor de vervanging van de oorspronkelijke schilderijtjes in olieverf in de zeven kleine kapelletjes.

Zonder degelijke afscherming van weer en wind waren die na haast een halve eeuw in een zo erbarmelijke staat dat ze aan vervanging toe waren. In september 2011 werden hiervoor contacten gelegd via Lieven Devos met het Aalsters VTI Vrij Technisch Instituut dat op de vraag in ging.

Kleurfoto's van de schilderijen van Jozef Janssens die als inspiratiebron dienden voor de oorspronkelijke schilderijtjes van Paul Ysebaert werden doorgemailed en de leerlingen van het 4de jaar "Schilderen en Decoratie" - onder de deskundige leiding van Mevr. Annick Heirman – konden beginnen aan het naschilderen van de schilderijtjes van Paul Ysebaert, een echt monnikenwerk.

Tijdens het bezoek van de OKRA-afdeling Denderhoutem aan het VTI op 13 februari 2012 werd het eerste tipje van de sluier opgelicht en konden de leerlingen aan het werk worden gezien.

Op zaterdag 15 juni – 2 maanden vóór de viering van het jubelfeest op de feestdag van O.L.Vrouw van Zeven Weeën - werden de schilderijtjes onder het goedkeurend oog van het wijkcomité door Lieven Devos, Technisch Adviseur Coördinator in het VTI Aalst geplaatst. De vakdeskundigheid van de schilders in opleiding staat garant voor een volgende 50 jaar...

Nu kan ieder die het wil – dank zij de belangeloze inzet van de wijk- vrijwillig(st)ers - er dagelijks even tot rust komen via meditatie en een kort gebed in een altijd kraaknette kapel.

Rozenhoedje van de Zeven Smarten van Maria

Wordt gebeden met een wel heel speciale rozenkrans met 7 kleine medailles één per Smart, 7 x 7 kralen + 1 grote medaille (O.L.Vrouw) + 1 x 3 kralen)

Net als haar zoon Jezus is Maria het lijden niet bespaard gebleven. Ze is echter door het lijden heen een vrouw van de liefde geworden. In haar smarten kunnen gelovigen hun eigen verdriet herkennen. We kunnen in onze gebeden toevlucht nemen tot Maria, ze weet wat het is om verdriet te moeten doormaken. We kunnen haar het geheim vragen om door het lijden heen te groeien in liefde en geloof.

Begin bij de medaille, sla het kruisteken en bid

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

Bid het introductie gebed

God, kom mij te hulp

Heer, haast U mij te helpen.

**Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest,
zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen.**

Amen.

Bid het Weesgegroet bij de volgende drie kralen

Wees gegroet Maria vol van genade.

De heer is met u.

**Gij zijt de gezegende onder de vrouwen en gezegend is Jezus,
de vrucht van uw schoot.**

Heilige Maria, Moeder van God,

Bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood. Amen.

Sta bij de eerste medaille stil bij de

Eerste Smart van Maria

De profetie van Simeon in de tempel bij het opdragen van Jezus

Maria, met u heb ik medelijden, Moeder van Smarten, als ik de kwelling zie, die uw hart bewoog toen u de profetie van Simeon aanhoorde.

Lieve Moeder, laat uw gekwetst hart mij de deugd van nederigheid en de vreze Gods geven.

Bid bij de medaille het Onze Vader

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd, Uw rijk kome.

Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schuld, zoals ook wij aan anderen hun schuld vergeven.

En leid ons niet in bekoring, maar verlos ons van het kwade. Amen.

Bid het Weesgegroet bij de volgende zeven kralen

Sta bij de tweede medaille stil bij de

Tweede Smart van Maria

De vlucht naar Egypte

Maria, met u heb ik medelijden, Moeder van Smarten, als ik denk aan de angsten die u uitstond tijdens de vlucht naar en het verblijf in Egypte.

Lieve Moeder, laat uw bedroefd hart mij de deugd van vrijgevigheid ten overstaan van de armen geven en de gave van gebed.

Bid bij de medaille het Onze Vader

Bid het Weesgegroet bij de volgende zeven kralen

Sta bij de derde medaille stil bij de

Derde Smart van Maria

Het zoek raken van Jezus in de tempel

Maria, met u heb ik medelijden, Moeder van Smarten, als ik het diepe leed zie waarmee uw hart werd bewogen bij het verlies van uw Zoon.

Lieve Moeder, laat uw doorgriefde hart mij een aansporing zijn om de deugd van zuiverheid te beoefenen en mij de gave van wetenschap te doen verkrijgen.

Bid bij de medaille het Onze Vader

Bid het Weesgegroet bij de volgende zeven kralen

Sta bij de vierde medaille stil bij de

Vierde Smart van Maria

Ontmoeting van Maria met Jezus op weg naar de Calvarieberg

Maria, met u heb ik medelijden, Moeder van Smarten, als ik uw gepijnigd moederhart zie bij het dragen van Jezus' kruis. Lieve Moeder, laat uw minnende en zo op de proef gesteld hart mij de deugd van geduld en de gave van sterkte geven.

Bid bij de medaille het Onze Vader

Bid het Weesgegroet bij de volgende zeven kralen

Sta bij de vijfde medaille stil bij de

Vijfde Smart van Maria

Maria staat onder Jezus' kruis

Maria, met u heb ik medelijden, Moeder van Smarten, als ik zie hoe groot uw hart ineen krimpt bij het aanschouwen van Jezus' doodsangst.

Lieve Moeder, laat uw gepijnigd hart mij de deugd van soberheid en de gave van raad verkrijgen.

Bid bij de medaille het Onze Vader

Bid het Weesgegroet bij de volgende zeven kralen

Sta bij de zesde medaille stil bij de

Zesde Smart van Maria

Maria omhelst Jezus' dode lichaam na de kruisafname

Maria, met u heb ik medelijden, Moeder van Smarten, als ik uw gekwetst hart zie bij het aanschouwen van de lans die Jezus' Hart doorboorde.

Lieve Moeder, laat uw doorboord hart mij de deugd van naastenliefde en de gave van wijsheid geven.

Bid bij de medaille het Onze Vader

Bid het Weesgegroet bij de volgende zeven kralen

Sta bij de zevende medaille stil bij de

Zevende Smart van Maria

Jezus wordt begraven

Maria, met u heb ik medelijden, Moeder van Smarten, als ik uw gepijnigd maar niet met bitterheid vervuld hart

aanschouw, wanneer uw dierbare zoon werd begraven.

Lieve Moeder, laar dat hart van u mij de deugd van volgzzaamheid en de gave van verstand bijbrengen.

Bid bij de medaille het Onze Vader

Bid het Weesgegroet bij de volgende zeven kralen

Bid het Weesgegroet bij de laatste drie kralen

Sla het kruisteken en bid

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Amen.

Uitgegeven door de **Heemkundige Kring Haaltert**
ter gelegenheid van de 50ste verjaardag
van de inhuldiging van de huidige Zevenkapel

ten voordele van

Het Wolof-project - Senegal

van de laatste actieve Atomse missionaris
Pater Herman DE VRIENDT